

Årsrapport 2017

Gjensidige

Pensjonsforsikring AS

Årsberetning 2017

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) er et heleid datterselskap av Gjensidige Forsikring ASA og har hovedkontor i Oslo. Selskapets virksomhet er rettet mot liv- og pensjonsmarkedet og det tilbys produkter til privat- og bedriftsmarkedet. Selskapet ble etablert i 2005 og fokuserer på salg av innskuddsbaserte pensjonsordninger og risikodekninger både til næringslivskunder og til individuelle kunder.

Selskapet leverer produkter innen følgende hovedgrupper:

- Kollektiv tjenestepensjon - Innskuddsbaserte ordninger med tilknyttede risikodekninger
- Forvaltning av pensjonskapitalbevis og fripoliser
- Individuell pensjonssparing (unit link)
- Individuell uførepensjon

Selskapet tilbyr utelukkende eksternt forvaltede fond som plasseringsalternativ.

Distribusjon av selskapets produkter skjer hovedsakelig gjennom morselskapet Gjensidige Forsikring ASA. I tillegg benytter GPF seg av andre eksterne samarbeidspartnere. Private pensjonsprodukter distribueres på nett og gjennom et salgssenter hos Gjensidige Bank ASA.

Året som gikk

Et nytt vellykket år er tilbakelagt preget av godt salg hvor innslaget av større bedrifter har vært stigende og hvor flyttebalansen av kapital har gått i vår favør. På tross av et fortsatt lavt rentenivå er det oppnådd en finansavkastning som tilfredsstillende alle rentegarantier. Hvis det samme nivået skulle bestå i flere år fremover vil det etter hvert bli mer krevende å møte garantikravene. Oppreserveringen for langt liv skal være ferdig til 2021 og det forventes ikke at det blir nødvendig med vesentlige trekk på egenkapitalen for å imøtekomme dette. I revidert nasjonalbudsjett i år åpnet regjeringen opp for en ny IPS (Individuell Pensjonssparing) med symmetrisk beskatning, med tillatt salgsstart fra 1. november. Takket være gode salgsløsninger, særlig på nett, så har GPF fått en god fot i dette markedet fra første stund, noe som er med på å bygge en solid plattform fremover for inntekter på lang sikt. På tross av en god underliggende driftsutvikling oppnådde GPF et resultat for året som er lavere enn i fjor. Dette skyldes styrking av erstatningsreservene knyttet til uføredeknningene.

Markedsandelen innen kollektiv innskuddspensjon utgjorde pr. tredje kvartal 9,2 prosent og 8,0 prosent innenfor individuell pensjon. Markedsandelen for tilflyttede private pensjonsmidler utgjorde 13,1 prosent og 19,6 prosent for kollektive pensjonsmidler pr. tredje kvartal 2017 (Kilde: Finans Norge).

Resultat

Forfalte bruttopremier beløp seg til 5.113,7 millioner kroner i 2017. Av dette var henholdsvis 3.094,8 millioner kroner forfalte premier og 2.019,0 millioner kroner tilflyttede midler. Til sammenlikning utgjorde forfalte bruttopremier i 2016 3.604,2 millioner kroner, hvorav 2.472,1 millioner kroner var forfalte premier og 1.132,1 millioner kroner var tilflyttede midler. Forfalte premier økte som følge av vekst i kundeporteføljen relatert til kollektiv innskuddspensjon og individuell uførepensjon.

For fripoliseporteføljen ble det realisert et finansresultat utover garantert rente på 19,1 millioner kroner. GPF har gjennom 2017 fulgt en konservativ investeringsstrategi. Livselskapene er pålagt å styrke premiereservene innen 2021, slik at de er i stand til å dekke forventede økende fremtidige forpliktelser som følge av en generelt økende levealder. GPF har derfor avsatt hele årets overskudd knyttet til poliser som ikke er ferdig oppresvert til dette formålet. Dette inkluderer både finansavkastningen og risikooverskuddet, og

utgjør totalt 4,5 millioner kroner. Samlet oppreservering for langt liv ved utløpet av året utgjorde 196,5 millioner kroner, og totalt oppreserveringsbehov innen 2021 er beregnet til 214,0 millioner kroner. Det antas at fremtidig avkastning vil være tilstrekkelig til å dekke gapet, uten bruk av ytterligere trekk på egenkapitalen. Totale tilleggssavsetninger knyttet til fripoliseporteføljen var ved utgangen av året 162,7 millioner kroner mot 151,3 millioner kroner i 2016. Økningen skyldes fordeling av årets resultat på fullt oppresverte poliser.

For den øvrige kollektivporteføljen ble det oppnådd 67,2 millioner kroner i finansresultat. Av dette ble 39,0 millioner kroner tildelt kundene, hvorav 35,5 millioner kroner var i henhold til garantert avkastning. GPF sin andel av avkastningen knyttet til den øvrige kollektivporteføljen endte på 28,3 millioner kroner.

Øvrige finansinntekter endte på 0,9 millioner kroner og er avkastning på selskapskapitalen.

Erstatningskostnadene utgjorde 1.659,2 millioner kroner i 2017 og 1.093,2 millioner kroner i 2016.

Forsikringsrelaterte driftskostnader beløp seg til 227,3 millioner kroner i 2017 inkl. kostnader fakturert for konserntjenester. Inkludert i dette var også forvaltningskostnader på 22,9 millioner kroner som tidligere ble behandlet som en inntektsreduksjon. Totale kostnader i 2016 var 191,1 millioner kroner. Kostnadsutviklingen er som forventet.

For regnskapsåret 2017 oppnådde GPF et regnskapsmessig resultat etter skattekostnad på 75,9 millioner kroner, mot 84,5 millioner kroner i 2016. Resultattilbakegangen er et resultat av ekstraordinær styrking av erstatningsreservene knyttet til uførhetsdekningene.

Gitt Gjensidiges strategi innen pensjonsforsikring bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er til stede. Årsregnskapet for 2017 er satt opp under denne forutsetning. Markedet for innskuddsbasert pensjon er i vekst og selskapet er godt posisjonert for å ta del i denne. Den langsiktige positive resultattrenden for selskapet er forventet å fortsette.

Avkastning

GPF tilbyr to hovedalternativer for forvaltning av innskuddspensjon, aktiv og kombinert forvaltning. Innenfor begge alternativ kan kundene velge mellom ulike risikoprofiler: Trygg, Balansert, Offensiv og Alderstilpasset.

Året 2017 gav en god avkastning på aksjer drevet primært av vekst i selskapenes inntjening. Som følge steg Oslo Børs 17 prosent, MSCI World indeksen steg med 16,0 prosent i norske kroner og Emerging Markets steg tilsvarende hele 30,0 prosent. 2017 går dessuten inn i historiebøkene som det første året der globale aksjemarkeder steg hver eneste måned.

Kronen styrket seg 5,5 prosent mot USD, men svekket seg 8,4 prosent mot EUR. Dette gjorde det fornuftig å valutasikre noe som gav våre kunder en meravkastning på 1,6 prosent.

Rentene er fortsatt lave, men en lav inngang på kredittspreader gjorde at avkastningen på renter ble bedre enn forventet og endte på 3,6 prosent i 2017.

Det globale vekstoppsvinget har enda ikke materialisert seg i økt inflasjon, noe som har gjort at sentralbankenes innstramming har vært forsiktig. Den europeiske sentralbanken har nå i januar 2018 halvert sine månedlige obligasjonskjøp, fra 60 mrd. euro til 30 mrd. euro, mens Federal Reserve i USA hevet som ventet renten i

desember og er ventet å heve flere ganger i 2018. Utviklingen i inflasjonen blir dermed svært viktig å følge med på fremover, da dette blir avgjørende for hvor rask eller gradvis den videre innstrammingsprosessen til sentralbankene vil bli.

Den bokførte avkastningen på fripoliseporteføljen var 3,8 prosent, mens den verdjusterte avkastning var 4,5 prosent. Gjennomsnittlig rentegaranti for fripoliseporteføljen er på 3,3 prosent. For kollektivporteføljene ble den bokførte avkastningen 3,6 prosent og verdjustert 3,8 prosent.

Balanse

Forvaltningskapitalen økte med 5.461,7 millioner kroner i løpet av 2017, og utgjorde 28.699,0 millioner kroner ved utløpet av året. Selskapet hadde pr. 31.12.2017 en total balanse på 29.890,7 millioner kroner. Av dette utgjorde egenkapitalen 2,4 prosent.

Selskapet har aktivert anskaffelse og utvikling av IT systemer under immaterielle eiendeler.

Solvens II

Solvens II regelverket trådte i kraft i 2016. GPF har arbeidet med implementering av dette helt siden oppstarten av selskapet i 2006. Den europeiske forsikringstilsynsmyndigheten EIOPA har tidligere offentliggjort anbefalinger om forberedelser til Solvens II, som ble gjort gjeldende allerede fra 1. januar 2014. Anbefalingene dekker system for risikostyring og internkontroll, egenvurdering av risiko og solvens (ORSA), rapportering til tilsynsmyndighetene samt forhåndsdiallog om interne modeller. Anbefalingene er blitt implementert og fulgt opp i GPF. Selskapet har tatt i bruk standardmodellen for kapitalmodellering og beregning av solvenskapital. Det har blitt utarbeidet ORSA-rapporter siden 2013. I tillegg deltok selskapet i Finanstilsynets frivillige prøverapportering for pilar 3-data i 2015. Arbeidet med Solvens II har høy prioritet og involvert ressurser fra hele organisasjonen, inklusive spesialistkompetanse fra morselskapet Gjensidige Forsikring ASA.

Ved utgangen av 2017 rapporterte selskapet en solvensmargin på 132,8 prosent. Dette etter at det ble utstedt et ansvarlig obligasjonslån på 300,0 millioner kroner i 2. kvartal 2016 for å styrke selskapets kapitalbase. Den oppnådde solvensmarginen er på et tilfredsstillende nivå og det er ikke behov for å iverksette ytterligere tiltak.

Organisasjon

Ved utløpet av 2017 hadde selskapet 61 ansatte. Alle arbeider ved selskapets hovedkontor. Hoveddelen av de ansatte er engasjert i avtaleforvaltning og kundefølgning. I tillegg er det egne avdelinger for produktutvikling og faglig støtte, samt en egen IT-driftsavdeling som vedlikeholder fagsystemene.

Salg av kollektive pensjonsordninger skjer gjennom morselskapet Gjensidige Forsikring ASA. Her engasjerer GPF et rådgiverkorps bestående av 18 ansatte pensjonsrådgivere som er spredd utover i landet med Oslo, Bergen og Trondheim som geografiske sentre. Salget retter seg først og fremst mot flyttemarkedet fra innskuddsordninger og mot overgangsmarkedet fra ytelsesordninger til innskuddsordninger. I tillegg er det etablert et salgssenter i Oslo for telefonsalg mot Gjensidige Forsikring ASAs bedriftskunder. Ved utgangen av året var 10 ansatt i dette senteret. Hos Gjensidige Bank ASA arbeider det 7 investeringsrådgivere med blant annet salg av private pensjonsprodukter. Disse er lokalisert i Oslo og omegn.

Operasjonell risiko

Selskapet vurderer løpende sin egen risikosituasjon i henhold til vedtatte rutiner for internkontroll. Som en del av det årlige plan- og budsjettarbeidet utarbeides det en risikovurdering hvor de viktigste risikoer på kort og lengre sikt beskrives sammen med nødvendige tiltak. Denne vedtas av styret som en del av plan- og budsjettprosessen og følges opp jevnlig gjennom året.

Finansiell risiko

Finansiell risiko er et samlebegrep for flere typer risiko i forbindelse med finansielle eiendeler. Finansiell risiko kan inndeles i

markedsrisiko, kredittisiko og likviditetsrisiko. Disse risikotypene oppstår gjennom GPF sine investeringsaktiviteter. De styres på aggregert nivå og ivaretas gjennom den kapitalforvaltningsstrategi som er utarbeidet for selskapet.

GPF har egen eksponering i finansielle instrumenter gjennom handelslageret. Dette er en teknisk beregnet beholdning som oppstår hovedsakelig som følge av intern behandlingstid for kjøp og salg av fondsandeler på vegne av kundene. Bokført verdi på denne beholdningen var ved utgangen av 2017 5,7 millioner kroner. Det meste av dette er et resultat av at det går tid fra ordre avgis til den effektueres. GPF er ikke fullt eksponert for dette, det reelle handelslageret var ved utgangen av 2017 var 2,7 millioner kroner.

Kollektivporteføljen består av to porteføljer:

- Fripoliseporteføljen
- Øvrig kollektivportefølje.

Fripoliseporteføljen og deler av den øvrige kollektivporteføljen har garantert minimumsrente ovenfor kundene og utgjør således en finansiell risiko. Gjennomsnittlig garantert rente for fripolisene var 3,3 prosent per 31.12.2017. For den øvrige kollektivporteføljen var den 2,5 prosent. De viktigste komponentene knyttet til kollektivporteføljen er risiko i forbindelse med aksjekursutvikling, renterisiko og kredittisiko. Risikostyring og kapitalforvaltning skjer i samsvar med gjeldende regelverk gjennom en forvaltningsavtale med Gjensidige Bank ASA, som igjen bruker morselskapet Gjensidige Forsikring ASA.

Selskapskapitalen holdes i form av bankinnskudd i norske kroner, samt investering i pengemarkedsfond.

Risiko for tap på fordringer anses som liten.

Forsikringsrisiko

GPF tilbyr forsikringsprodukter i form av pensjoner, da i hovedsak som kollektiv og individuell uførepensjon. Det er videre tilknyttet innskuddsfritak ved ervervmessig uførhet på medlemmer i innskuddsordningen. Det er også en begrenset portefølje med etterlattdekninger (Ektefellepensjon/Barnepensjon).

Det er ved utgangen av 2017 ca. 236.000 individer med eksponering på uførerisiko, hvorav ca. 42.000 var eksponert gjennom obligatorisk tjenstepensjon. Antall individer som er eksponert for døds- og overlevelsesrisiko er beskjedent målt opp i mot uførerisikoeksponeringen.

Forsikringsrisikoen anses som tilfredsstillende og usikkerheten rundt ikke meldte saker er ivarettatt gjennom erstatningsavsetningene.

Selskapet har reassuranseavtale med morselskapet Gjensidige Forsikring ASA som gir en tilfredsstillende dekning ved større variasjoner i inntrufne erstatningstilfeller.

Arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet er godt hvilket bekreftes gjennom personaltilfredshetsundersøkelser. Det har ikke vært registrert skader eller ulykker på arbeidsplassen. Sykefraværet utgjorde 4,1 prosent av samlet arbeidstid.

Likestilling

Ved utgangen av 2017 var av selskapets 61 ansatte, 31 kvinner og 30 menn. Selskapets styre bestod av 2 kvinner og 2 menn. Det legges vekt på å ha en mest mulig lik fordeling mellom kjønn på alle stillingsnivåer, og under ellers like vilkår vil underrepresentert kjønn bli prioritert i f. m. ansettelse. Arbeidsstidsordninger i selskapet følger de ulike stillinger og er uavhengig av kjønn.

Ytre miljø

Selskapet forurenser ikke det ytre miljøet mer enn vanlig og er omfattet av Gjensidiges miljøpolicy.

Stilling og resultat

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte resultatregnskapet og balansen med tilhørende noter et rettviseende bilde av driften og stillingen ved årsskiftet.

Resultat før andre resultatkomponenter er på 75,9 millioner kroner som foreslås godskrevet annen egenkapital.

Det er heller ikke etter regnskapsårets utgang inntrådt forhold som etter styrets syn har betydning ved bedømmelse av regnskapet.

Oslo, 15. februar 2018

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Mats Gottschalk

Kari Østerud

Hans Aasnes

Ida Guldberg

Styreleder

Torstein Ingebretsen

Daglig leder

Resultatregnskap

Tusen kroner	Note	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Forfalte premier, brutto		3.094.770	2.472.087
Avgitte gjenforsikringspremier	4	(6.876)	(5.457)
Overføring av premiereserver fra andre forsikringselskaper/pensjonskasser	18	2.018.975	1.132.115
Sum premieinntekter for egen regning	17	5.106.870	3.598.745
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		161.594	177.546
Verdiendringer på investeringer		30.207	53.195
Realisert gevinst og tap på investeringer		44.380	5.627
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	13/17	236.182	236.367
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		18.563	20.143
Verdiendringer på investeringer		1.003.755	89.155
Realisert gevinst og tap på investeringer		947.969	531.063
Sum netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	17	1.970.287	640.361
Andre forsikringsrelaterte inntekter	17	130.359	83.600
Utbetalte erstatninger, brutto	19	(464.111)	(414.709)
- Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger	4	36.089	12.622
Overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger til andre forsikringselskaper/pensjonskasser	18	(1.231.185)	(691.089)
Sum erstatninger	19	(1.659.207)	(1.093.177)
Endring i premiereserve, brutto		(552.432)	(455.100)
Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven		(2.599)	10.837
Endring i tilleggsavsetninger		(12.241)	(20.383)
Endring i kursreguleringsfond		(27.836)	(26.895)
Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv			2.455
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsen - kontraktfastsatte forpliktelser	17	(595.109)	(489.086)
Endring i premiereserve		(5.774.190)	(3.149.122)
Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv		917.803	476.478
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsen - særskilt investeringsportefølje	17	(4.856.388)	(2.672.644)
Overskudd på avkastningsresultatet		(2.951)	(4.497)
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		(41)	(1.883)
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktfastsatte forpliktelser		(2.992)	(6.380)
Forvaltningskostnader		(22.937)	
Salgskostnader		(20.720)	(22.793)
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl.prov. for mottatt gjenforsikring)	3	(183.622)	(168.282)
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		(227.279)	(191.075)
Resultat av teknisk regnskap	17	102.723	106.713
Ikke-teknisk regnskap			
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		790	5.470
Verdiendringer på investeringer		(2.503)	1.675
Realisert gevinst og tap på investeringer		2.608	628
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		895	7.774
Andre kostnader			(1.258)
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			(1.258)
Resultat av ikke-teknisk regnskap		895	6.516
Resultat før skattekostnad		103.618	113.228
Skattekostnad	15	(27.687)	(28.721)
Resultat før andre resultatkomponenter		75.931	84.508
Andre resultatkomponenter			
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel		(925)	717
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet	15	231	(179)
Totalresultat		75.237	85.045

Balanse

Tusen kroner	Note	31.12.2017	31.12.2016
Eiendeler			
Andre immaterielle eiendeler	5	49.173	49.275
Sum immaterielle eiendeler		49.173	49.275
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)		5.458	13.020
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		746.444	589.505
Kontanter og kontantekvivalenter		97.358	95.992
Sum investeringer	6/12	849.260	698.518
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		6.965	5.163
Andre fordringer		104.800	64.834
Sum fordringer		111.765	69.997
Kontanter og kontantekvivalenter	12	175.727	251.057
Pensjonseiendeler	10	1.609	2.438
Sum andre eiendeler		177.336	253.494
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		1.187.534	1.071.284
<i>Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost</i>			
Investeringer som holdes til forfall		30.536	30.508
Utlån og fordringer		4.536.001	3.149.704
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	8/12	758.151	734.112
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	8/12	614.957	1.357.170
Fordringer i kundeporteføljen	8/12		161
Kontanter og kontantekvivalenter	8/12	60.412	131.977
Sum investeringer i kollektivporteføljen		6.000.056	5.403.632
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelsen		22.560	25.159
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)		20.034.279	16.002.843
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		2.531.180	1.777.181
Utlån og fordringer		52.445	38.229
Kontanter og kontantekvivalenter	8/12	62.688	9.445
Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen	8/15	22.680.592	17.827.698
Sum eiendeler i kundeporteføljen		28.703.208	23.256.490
Sum eiendeler		29.890.742	24.327.774

Tusen kroner	Note	31.12.2017	31.12.2016
Egenkapital og forpliktelser			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Aksjekapital/grunnfondsbeviskapital/garantifond	2	39.000	39.000
Annen innskutt egenkapital		80.875	80.722
Sum innskutt egenkapital		119.875	119.722
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Annen opptjent egenkapital		532.992	449.178
Årets resultat		75.931	84.508
Sum opptjent egenkapital		608.923	533.686
Sum egenkapital		728.799	653.408
Annen ansvarlig lånekapital	11	299.571	299.457
Sum ansvarlig lånekapital mv.		299.571	299.457
Premiereserve		5.784.856	5.217.107
Tilleggsavsetninger		176.617	164.389
Kursreguleringsfond		54.730	26.895
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		2.160	1.165
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktfastsatte forpliktelser	16/23	6.018.363	5.409.556
Premiereserve		22.361.592	17.513.426
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		319.000	314.272
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsvalgportefølje	16/24	22.680.593	17.827.698
Pensjonsforpliktelser o.l.	10	1.877	1.455
<i>Forpliktelser ved skatt</i>			
Forpliktelser ved periodeskatt	15	15.796	14.664
Forpliktelser ved utsatt skatt	15	20.464	10.200
Sum avsetninger for forpliktelsen		38.136	26.319
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring		89.264	79.268
Andre forpliktelser		21.992	15.957
Sum forpliktelser		111.256	95.225
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		14.025	16.111
Sum påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		14.025	16.111
Sum egenkapital og forpliktelser		29.890.742	24.327.774

Oppstilling av endringer i egenkapital

Tusen kroner	Aksje- kapital	Annen innskutt egen- kapital	Risiko- utjevning- fond	Ny måling av netto ytelses- basert pensjons- forpl./- eiendel	Annen egen- kapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2015	39.000	80.674		803	447.838	568.315
1.1.-31.12.2016						
Resultat før andre resultatkomponenter					84.508	84.508
Andre resultatkomponenter						
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet						
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel				717		717
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet				(179)		(179)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet						
Aksjebasert betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital		48				48
Egenkapital per 31.12.2016	39.000	80.722		1.341	532.345	653.408
1.1.-31.12.2017						
Resultat før andre resultatkomponenter					75.931	75.931
Andre resultatkomponenter						
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet						
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel				(925)		(925)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet				231		231
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet						
Aksjebasert betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital		153				153
Egenkapital per 31.12.2017	39.000	80.875		647	608.277	728.798

Kontantstrømoppstilling

Tusen kroner	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	5.090.891	3.639.107
Netto utbetalte erstatninger	(428.022)	(402.087)
Netto innbetaling/utbetaling ved flytting av premiereserver	(1.231.185)	(645.158)
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende verdipapirer	(3.258.871)	(2.540.604)
Utbetaling til drift, inklusive provisjoner	(224.001)	(197.819)
Betalt skatt	(14.664)	(25.296)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	(65.852)	(171.857)
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	(14.728)	(9.509)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(14.728)	(9.509)
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling av ansvarlig lån	(11.707)	293.119
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(11.707)	293.119
Netto kontantstrøm for perioden	(92.287)	111.753
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	488.472	376.719
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	396.185	488.472
Netto kontantstrøm for perioden	(92.287)	111.753
Spesifikasjon av beholdning av kontanter og kontantekvivalenter		
Kontanter og fordringer på/innskudd i kredittinstitusjoner ¹	396.185	488.472
Sum beholdning av kontanter og kontantekvivalenter	396.185	488.472
¹ Herav budne midler på skattetrekkskontoer	8.410	6.792

Regnskapsprinsipper

Rapporteringsenhet

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) er et selskap hjemmehørende i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Schweigaards gate 14, Oslo, Norge. Aktivitetene i selskapet er liv- og pensjonsforsikring. Selskapet driver virksomhet i Norge.

Regnskapsprinsippene som benyttes i selskapsregnskapet er beskrevet nedenfor.

Grunnlag for utarbeidelse

Samsvarserklæring

Selskapsregnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak (FOR-2015-12-18-1824). Årsregnskapsforskriften bygger i stor grad på EU-godkjente IFRS' er og tilhørende fortolkningsuttalelser.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke vedtatt

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2017, og har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette regnskapet. De som kan være relevante for GPF er angitt nedenfor. GPF planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

Endringer i IFRS 2: Klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner (2016)

IFRS 2 har blitt endret med hensyn til klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner med nettooppgjør for tilbakeholdte skatteforpliktelser. Dersom foretaket er forpliktet til å holde tilbake et beløp for en ansattes skatteforpliktelse i forbindelse med aksjebasert betaling, og overføre dette beløpet i kontanter til skattemyndighetene på den ansattes vegne, da skal selskapet innregne forpliktelsen som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital. Endringene vil gjelde fra 1. januar 2018. Skatteforpliktelsen i konsernets aksjebaserte godtgjørelsesordning vil bli reklassifisert fra forpliktelse til egenkapital per 1. januar 2018. Fra denne datoen vil skatteforpliktelsen bli innregnet som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital i stedet for en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i kontanter. Vår foreløpige vurdering er at endringen ikke forventes å ha vesentlig effekt på finansregnskap.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014)

IFRS 9 introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler skal klassifiseres som enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de forvaltes og hvilke kontraktsfestede kontantstrømegenskaper de har. IFRS 9 introduserer et nytt krav i forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, der endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens kredittrisiko, presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet.

Ifølge gjeldende regler, skal verdifall ved kredittap bare innregnes når objektive bevis for tap eksisterer. Tapsavsetninger skal i henhold til IFRS 9 måles ved bruk av en forventet tapsmodell i stedet for en inntrådt tapsmodell som i IAS 39. Reglene om verdifall i IFRS 9 vil komme til anvendelse på alle finansielle eiendeler målt til amortisert kost eller til virkelig verdi med de endringer i virkelig verdi som er innregnet i andre inntekter og kostnader. I tillegg omfattes også låneforpliktelser, finansielle garantikontrakter og leasingfordringer av standarden. Hvordan avsetninger for forventede kredittap på finansielle eiendeler skal måles, avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden førstegangsinnregning. Ved førstegangsinnregning, og dersom kredittrisikoen ikke har økt

betydelig, bør avsetningen tilsvare 12 måneders forventet tap. Dersom kredittrisikoen har økt vesentlig, bør avsetningen tilsvare forventet kredittap over eiendelens levetid. Denne todelte metoden erstatter dagens nedskrivningsmodell IFRS 9 gjelder med virkning fra 1. januar 2018.

Endringer i IFRS 4 Anvendelse av IFRS 9 Finansielle instrumenter sammen med IFRS 4 Forsikringskontrakter (2016)
IFRS 9 omhandler regnskapsføring av finansielle instrumenter og trer i kraft for regnskapsperioder som begynner på eller etter 1. januar 2018. Endringene i IFRS 4 tillater foretak som overveiende driver forsikringsvirksomhet mulighet til å utsette ikrafttredelsesdatoen for IFRS 9 til 1. januar 2021. Effekten av en slik utsettelse er at de berørte enheter kan fortsette å rapportere i henhold til gjeldende standard, IAS 39 Finansielle instrumenter.

GPF vil benyttes seg av dette unntaket.

IFRS 15 Inntekt fra kundekontrakter (2014)

IFRS 15 omfatter alle kontrakter med kunder, men hvor blant annet forsikringskontrakter er unntatt. I den grad slike kontrakter inneholder flere tjenesteytelser kan dette ha betydning for inntektsføringen i regnskap. IFRS 15 er effektiv fra 1 januar 2018. Vår foreløpige vurdering er at tjenesteytelser ut over det som er underlagt IFRS 4 om forsikringskontrakter utgjør en uvesentlig del av inntekten. Det antas derfor at endringen ikke vil ha vesentlig innvirkning på finansregnskapet.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstiller definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som bruksrettigheter og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leie er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne rett-til-bruk av eiendelene og leieforpliktelsene. Rentekostnader på leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av bruksrettighetene. Avskrivningskostnaden vil presenteres sammen med konsernets øvrige avskrivninger, mens rente effekten av diskontering vil presenteres som en finanspost. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden forventes å ha effekt på konsernets finansregnskap, gjennom en vesentlig økning av konsernets innregnede eiendeler og forpliktelser og ved potensielt å påvirke presentasjonen og periodiseringen av innregningen i resultatregnskapet.

IFRS 17 Forsikringskontrakter (2017)

IFRS 17 Forsikringskontrakter etablerer prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger av utstedte forsikringskontrakter. IFRS 17 er en kompleks standard som inneholder noen grunnleggende forskjeller i forhold til gjeldende regnskapsføring av måling av forpliktelser og innregning av fortjeneste. Forsikringskontrakter vil bli innregnet til en risikojustert nåverdi av fremtidige kontantstrømmer pluss et beløp som representerer uopptjent resultat i gruppen av kontrakter (kontraktsmessig servicemargin). Hvis en gruppe av kontrakter er eller blir tapsgivende, vil tapet innregnes umiddelbart. Forsikringsinntekter, forsikringskostnader og finansielle forsikringsinntekter eller utgifter vil bli presentert separat. IFRS 17 trer i kraft 1. januar 2021. Standarden forventes å påvirke konsernets regnskap gjennom en vesentlig endring av måling og presentasjon av inntekter og kostnader.

Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, basert på våre foreløpige vurderinger med utgangspunkt i den virksomheten foretaket har per i dag, ikke ha vesentlig effekt.

Grunnlag for måling

Selskapsregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende:

- finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi

Presentasjonsvaluta

Regnskapet presenteres i norske kroner. All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Kontantstrømoppstillingen

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

Innregning av inntekter og kostnader

Premieinntekter

Brutto forfalte premier inntektsføres med de beløp som forfaller i året. Premien blir normalt innkrevd i månedlige terminer, og det foretas derfor ingen periodisering av premiene for disse. For forsikringer som ikke har månedlig premie blir periodiseringen av opptjent premie ivarettatt ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet.

Overføring av premiereserve

Overført premiereserve fra andre selskaper er ført over resultatregnskapet og gjeldende fra det tidspunkt selskapet har overtatt risiko med tilhørende forpliktelser. Tilflyttede tilleggssavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten tilleggssavsetninger under endringer i forsikringstekniske avsetninger.

Erstatningskostnader

Erstatninger viser årets utbetalte erstatninger i form av løpende pensjoner. Kostnadsføringen skjer på det tidspunktet kostnaden er påløpt.

Gjenforsikring

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Erstatningskostnaden reduseres med gjenforsikringsandel.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntekter innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, resultatført verdifall på finansielle eiendeler og resultatført tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Resultat til forsikringskunder

Garantert avkastning på premiereserven og pensjonistenes overskuddsfond resultatføres under posten endringer i forsikringstekniske avsetninger.

Forsikringsrelaterte driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader, salgskostnader og forvaltningsprovisjoner.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valutakurs på transaksjonstidspunktet.

Immaterielle eiendeler

Internt utviklet programvare

Internt utviklet programvare som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare dersom utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og selskapet har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivninger

Immaterielle eiendeler avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk.

Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger:

- internt utviklede IT-systemer 3 – 7 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode vurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Forsikringstekniske avsetninger

Premieavsetning

Premiereserven består av inntektsført spareinnskudd, avsetninger for å dekke fremtidige forpliktelser for meldte forsikringstilfeller samt ordinær premiereserve for pensjonsforsikring (ytelsespensjon m/avkastningsgaranti) og uopptjent premie. Erstatningsavsetningene er avsatt for inntrufne men ikke meldte utføre- og etterlattepensjoner.

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser inklusive fremtidige administrasjonskostnader i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag av kontantverdien av fremtidige avtalte premier. Administrasjonsreserven er avsatt og inkludert i premiereserven for å dekke fremtidige administrasjonskostnader knyttet til pensjoner og innskuddsfritak under utbetaling. Likeså er det avsatt administrasjonsreserve for fripoliser overført fra kollektive pensjonsforsikringer. Dette er inkludert i premiereserven.

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på balansetidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). RBNS-avsetningene er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall.

Nivået på IBNR avsetningene blir bestemt ut i fra kjente erstatningstall samt estimert meldemønster. Det siste er koordinert med meldemønster fra tilsvarende produkter i Gjensidige Forsikring ASA. I tillegg kan IBNR avsetningene styrkes ved at reassuranseavtalen med Gjensidige Forsikring ASA for det enkelte risikoår utløses.

Ved et forsikringstilfelle vil det bli avsatt et beløp som tilsvarer forsikringsmessig kontantverdi av de fremtidige utbetalinger.

Avsetning i særskilt investeringsportefølje

De forsikringsmessige avsetninger til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet

kontrakten. Selskapet er ikke utsatt for investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene.

Avsetning kursreguleringsfond

Årets netto urealisert gevinst/tap på finansielle eiendeler vurdert til virkelig verdi i kollektivporteføljen tilføres/tilbakeføres til kursreguleringsfondet i balansen under forutsetning av at porteføljen har en netto urealisert merverdi. Etter regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS 4) er kursreguleringsfondet vurdert som en forpliktelse.

Avsetning tilleggssavsetninger

Tilleggssavsetninger er en betinget kundetildelt avsetning fra renteoverskudd utover den garanterte avkastningen. Tilleggssavsetningene kan benyttes til dekning av renteunderskudd ved garantert avkastning. Bruk av tilleggssavsetningene det enkelte år er begrenset til oppad til ett års rentegaranti for den enkelte kontrakt.

Avsetning premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner

Pensjonistenes overskuddsfond består av finansoverskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

Risikoutjevningfond

Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet for kollektiv pensjon og fripoliser til risikoutjevningfondet til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet er ikke vurdert som en forpliktelse etter IFRS og inngår som en del av egenkapitalen (bundet).

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsavsetning

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelsen

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle forpliktelser til amortisert kost

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når selskapet blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når selskapet overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom det holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom:

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall.

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall. I kategorien utlån og fordringer inngår obligasjoner klassifisert som lån og fordringer

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassen ansvarlig lån.

Definisjon av virkelig verdi

Etter førstegangsinnregning måles investeringer til virkelig verdi over resultatet lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. For finansielle instrumenter som omsettes i aktive markeder benyttes noterte markedspriser eller kurser fra forhandlere, mens for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av egnede verdsettingsmetoder.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi, se note 12.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres

direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittsikkerhetskarakteristikk grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med den opprinnelige effektive renten. Tapet innregnes i resultatet.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet. Reverseringen skal ikke resultere i at den balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da tapet blir reversert. Reversering av tidligere tap ved verdifall innregnes i resultatet.

Avsetninger

Avsetninger innregnes når selskapet har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om GPFs finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Pensjoner

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporteringstidspunktet. Fremtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av de fremtidige pensjonsytelsene og virkelig verdi av pensjonsmidlene. Det avsettes for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning. Dersom det er en netto overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Periodens pensjonsopptjening (service cost) og netto rentekostnad (-inntekt) resultatføres løpende, og presenteres som en driftskostnad i resultatet. Netto rentekostnad beregnes ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen på begynnelsen av perioden på netto forpliktelsen. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre inntekter og kostnader. Disse vil aldri bli reklassifisert over resultatet.

Gevinster og tap på avkortning eller oppgjør av en ytelsesbasert pensjonsordning innregnes i resultatet på det tidspunkt avkortningen eller oppgjøret inntreffer.

Pliktige tilskudd til innskuddsbasert pensjonsordning innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Aksjebasert betaling

Konsernet har et aksjespareprogram for ansatte og en aksjebasert godtgjørelsesordning for ledende ansatte. Aksjespareprogrammet er en ordning med oppgjør i aksjer, mens godtgjørelsesordningen er en ordning med oppgjør både i aksjer og kontanter.

De aksjebaserte betalingsordningene måles til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Virkelig verdi periodiseres over den periode de ansatte innvinners rett til å motta aksjene, Aksjebaserte betalingsordninger som innvinnes umiddelbart innregnes på tildelingstidspunktet. Innvinningsbetingelser tas i betraktning ved å justere antallet aksjer som blir inkludert i målingen av transaksjonsbeløpet, slik at det beløpet som til slutt innregnes skal være basert på antallet aksjer som til slutt innvinnes. Ikke-innvinningsbetingelser reflekteres ved måling av virkelig verdi og det foretas ingen justering av innregnet beløp ved faktisk manglende oppfyllelse av slike betingelser.

Kostnaden ved aksjebaserte transaksjoner med ansatte innregnes som en kostnad over gjennomsnittlig innvinningsperiode. For transaksjoner som gjøres opp i aksjer regnskapsføres verdien av de tildelte aksjene i perioden som en lønnskostnad i resultatet med motpost annen innskutt egenkapital. For ordninger som gjøres opp i kontanter regnskapsføres verdien av de tildelte opsjonene som en lønnskostnad i resultatet i perioden med en tilhørende forpliktelse i balansen. Forpliktelsen ved ordningen med kontantoppgjør måles til virkelig verdi på hver balansedag frem til og med dato for oppgjør, og endringer i virkelig verdi resultatføres. Arbeidsgiveravgift innregnes i resultatet over forventet opptjeningsperiode.

Aksjebaserte betalingsordninger som gjøres opp av en av aksjonærene i konsernspissen innregnes også som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital.

Se note 25 for ytterligere beskrivelse.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår

fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattepliktige resultatet på transaksjonstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Innregning

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre resultatkomponenter, hvor skatten da innregnes i andre resultatkomponenter, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning.

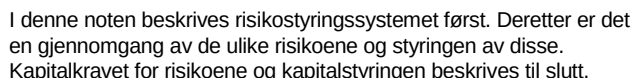
Transaksjoner med nærstående parter

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom sammenlignbare identifiserbare priser eksisterer.

Innledning

Figur 1 – Virksomhedsstruktur

Risikostyringssystemet består av tre forsvarslinjer.

The diagram illustrates the structure and functions of the Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget. At the top, a large blue box represents the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget'. Below this, three main functional areas are shown in blue boxes: 'Konsernledelse' (Corporate Management), 'Risikostyringsfunksjon' (Risk Management Function), and 'Konsernrevisjon' (Corporate Audit). The 'Konsernledelse' box is further divided into three sub-functions: 'Konsernets risiko-kontrollkomite' (Corporate Risk Control Committee), 'Konsernets kapitalstyringskomite' (Corporate Capital Management Committee), and 'Konsernets finansfunksjon' (Corporate Finance Function). The 'Risikostyringsfunksjon' box is divided into 'Aktuarfunksjon' (Actuarial Function) and 'Compliancefunksjon' (Compliance Function). The 'Konsernrevisjon' box is divided into 'Uavhengig funksjon' (Independent Function) and 'Bekreftelse og rådgivning' (Confirmation and Advice). The diagram also shows the relationship between these functions and the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' through dashed lines. The 'Konsernledelse' box is connected to the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' by a solid line. The 'Risikostyringsfunksjon' and 'Konsernrevisjon' boxes are connected to the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' by dashed lines. The 'Konsernrevisjon' box is also connected to the 'Konsernledelse' box by a dashed line. The 'Konsernrevisjon' box is further divided into 'Uavhengig funksjon' and 'Bekreftelse og rådgivning'. The 'Uavhengig funksjon' is connected to the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' by a solid line. The 'Bekreftelse og rådgivning' is connected to the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' by a dashed line. The 'Konsernrevisjon' box is also connected to the 'Konsernledelse' box by a dashed line. The 'Konsernrevisjon' box is further divided into 'Uavhengig funksjon' and 'Bekreftelse og rådgivning'. The 'Uavhengig funksjon' is connected to the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' by a solid line. The 'Bekreftelse og rådgivning' is connected to the 'Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget' by a dashed line.

Styret/revisjonsutvalget/risikoutvalget

Konsernledelse

Risikostyringsfunksjon

Konsernrevisjon

Operasjonell ledelse

Konsernets risiko-kontrollkomite

Konsernets kapitalstyringskomite

Konsernets finansfunksjon

Aktuarfunksjon

Compliancefunksjon

Uavhengig funksjon

Bekreftelse og rådgivning

1. linje
Utøve risikostyring og internkontroll

2. linje
Vurderer, overvåker, gir råd og innstiller, kvalitetssikrer, kvantifiserer, ogaggregerer risiko

3. linje
Uavhengig funksjon. Bekrefter og gir råd om risikostyring, internkontroll, erierstyring og selskapsoppløsning

Hovedansvaret for risikostyring og internkontroll ligger hos hver enkelt ansatt og leder. Dette kalles den første forsvarslinjen. Det er etablert prosedyrer og retningslinjer som må følges, og risikostyring og internkontroll utføres derfor som en del av alle ansattes daglige arbeid. Kontrollfunksjoner er dekket i linjeorganisasjonen og inngår i det samlede interne kontrollsystemet. Slike kontrollfunksjoner inkluderer risiko- og compliance-koordinatorer, konsernsikkerhet, personvernansvarlig, hvitvaskingsansvarlig og funksjoner som vurderer kvalitet i salgs- og skadeoppfølgersfunksjoner.

Den andre forsvarslinjen består av sentraliserte kontrollfunksjoner innenfor risikostyring, compliance og aktuar:

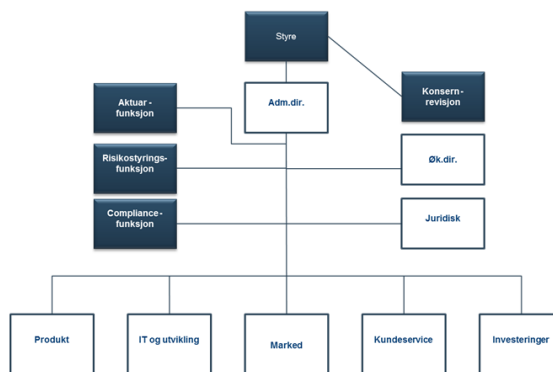
- Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for overvåking og utvikling av GPFs risikostyrings- og internkontrollsystem. I tillegg har funksjonen en oversikt over risiko som GPF er eller kan bli utsatt for, og hvilken betydning dette har for selskapets solvens. Risikostyringsfunksjonen ledes av Risk Manager. Denne har en uavhengig rapporteringslinje til daglig leder. Krav til risikostyring er spesifisert i policy for risikostyring og internkontroll og i policy for ORSA-utarbeidelsen, som begge er godkjent av styret.

- Compliancefunksjonen skal identifisere, vurdere, gi råd om, overvåke og rapportere om compliancerisikoen relatert til etterlevelse av eksternt og internt regelverk. Compliancefunksjonen ledes av Compliance Officer.
- Aktuarfunksjonen har ansvar for å koordinere og kontrollere de forsikringstekniske avsetningene. Ansvaret er sentralisert til konsernets aktuaravdeling, som ledes av sjefsaktuar. Selv om aktuarfunksjonen er organisert under konsernets aktuaravdeling, er funksjonens ansvar begrenset til kontrollaktiviteter, og funksjonen har ikke ansvar for å beregne eller utvikle modeller for forsikringstekniske avsetninger. Dette sikrer at aktuarfunksjonen er en uavhengig funksjon.

Alle kontrollfunksjoner i andre forsvarslinje har en faglig rapporteringslinje til daglig leder.

Den tredje forsvarslinjen er konsernets internrevisjon som overvåker risikostyring og internkontroll. Internrevisjonen rapporterer direkte til styret i GPE.

Figur 3 – Operasjonell struktur

Risikostyringssystemet som er presentert ovenfor er implementert, og styret har det overordnede ansvaret for at risikostyringen i selskapet er tilfredsstillende i forhold til GPFs økonomiske situasjon og villighet til å ta risiko. Styret har vedtatt en risikoappetitt som dekker de viktigste risikofaktorene. Dette innebærer å sikre at nødvendige styrende dokumenter, prosedyrer og rapportering er på plass for å sikre tilfredsstillende risikostyring, overholdelse av lover og forskrifter og riktig organisering og dokumentasjon av risikostyring og internkontroll.

GPF har etablert strategier policyer og retningslinjer, rutiner og fullmakter for hoved risikoområdene. Policyer skal vedtas av styret.

Forsikringsrisiko

Risikobeskrivelse

GPF er eksponert mot livsforsikringsrisiko. GPF har en relativ stor risikoappetitt innen innskuddspensjon og kollektive risikodekninger, moderat risikoappetitt innenfor individuell uførepensjon og lav risikoappetitt innenfor kapitalrevende og kompliserte produkter (fripolis). For å beskrive livsforsikringsrisiko utdypes de viktigste komponentene nedenfor, og disse er; uførerisiko, opplevelsrisiko, dødelighetsrisiko, avgangsrisiko og kostnadsrisiko.

Uførerisiko

Uførerisiko er risikoen for at faktisk uførhet er høyere enn forventet, og / eller at faktisk sannsynlighet for å bli frisk er lavere enn

forventet, noe som vil øke erstatningsutbetalingene. Både individuelle og kollektive uføreprodukter eksponerer GPF for denne type risiko. Uførerisiko er en av de største forsikringsrisikoene for GPF.

Opplevelsesrisiko

Opplevelsesrisiko er risikoen for at faktisk dødelighet er lavere enn forventet. Lavere dødelighet vil resultere i høyere totale pensjonsutbetalinger. Selskapet kan ikke kreve ytterligere premier for kontraktsperioder som er inngått tidligere. Risikoen for selskapet er at de avsetningene som skal dekke alle fremtidige krav er utilstrekkelige.

GPF er spesielt utsatt for opplevelsesrisiko knyttet til fripoliser, hvor Gjensidige Pensjonsforsikring AS er ansvarlig for å betale en garantert ytelse frem til dødsfall. Siden 2014 har Gjensidige Pensjonsforsikring AS økt avsetningene for å tilfredsstille dødelighetstariffen "K2013". Per 1.1.2018 gjenstår det å øke avsetningene med 18 millioner kroner.

Dødelighetsrisiko

Dødelighetsrisiko er risikoen for at faktisk dødelighet er høyere enn forventet. Høyere dødelighetsnivåer vil resultere i høyere erstatningskrav til overlevende slektninger. Dødelighetsrisiko i GPF er lav, da det er et begrenset antall forsikringspoliser som dekker dødelighetsrisiko. I tillegg er dødeligheten lav, så en økning i disse vil ha begrenset effekt.

Avgangsrisiko

Avgangsrisiko er risikoen for en økning i avgangsrate, det vil si risiko for en økning i antall kunder som forlater selskapet. Avgangsrisiko reflekterer risikoen for en potensiell reduksjon av forventet fremtidig fortjeneste dersom kunder forlater selskapet. Dersom et stort antall kunder velger å forlate selskapet vil imidlertid effekten på kapitalposisjonen være begrenset. Redusert fremtidig fortjeneste vil føre til en reduksjon av egenkapitalen, men motvirkes av en lavere risikomargin (økt egenkapital) og et lavere kapitalkrav.

Kostnadsrisiko

Kostnadsrisiko er risikoen for at faktiske kostnader er høyere enn forventet. Risikoen er knyttet til administrasjonsresultatet som er forventet administrasjonsinntekt minus de forventede utgiftene. For noen produkter kan GPF ikke øke administrasjonsgebyret hvis utgiftene øker (for eksempel fripoliser). For andre produkter kan GPF øke administrasjonsgebyret for fremtiden og dermed redusere tapene.

Risikoeksponering

GPF tilbyr flere uførepensjonsprodukter, og derfor er uførerisiko en vesentlig risiko. I tillegg er opplevelsesrisiko en betydelig risiko på grunn av fripoliseporteføljen. I Solvens II-sammenheng er risikoeksponeringen svært annerledes da avgangsrisikoen er den dominerende faktoren. Dette er fordi det tas hensyn til fremtidig profitt i Solvens II. Kostnadsrisiko er mest relevant i Solvens II-sammenheng, men er også en mindre medvirkende faktor til risikoeksponeringen for GPF.

Tabellen under viser risikoeksponeringen innen forsikringsrisiko for GPF i Solvens II.

Tabell 1 – Risikoeksponering innen forsikringsrisiko (basert på standardformelen etter Solvens II -prinsippene)

	2017	2016
Type forsikringsrisiko		
Dødelighetsrisiko	0,0 %	0,0 %
Opplevelsesrisiko	3,8 %	3,6 %
Uførerisiko	4,5 %	2,7 %
Fraflytning/gjenkjøp	88,3 %	90,5 %
Kostnadsrisiko	3,4 %	3,2 %
Katastroferisiko	0,0 %	0,0 %
Sum	100%	100%
Forsikringsrisiko -millioner kroner	1.265,6	1.301,1

Risikokonsentrasjon

Livsforsikring består av forsikringspoliser i det norske markedet. Porteføljen består hovedsakelig av ansatte i små og mellomstore bedrifter i hele landet, og risikokonsentrasjonen anses som begrenset.

Styring av forsikringsrisiko

GPF har en styrebesluttet underwritingspolicy som gir retningslinjer for de viktigste prinsippene og forpliktelsene innenfor utvikling av produkter og tariffer, samt risikoseleksjon og prising av individuelle risikoer. Produktavdelingen har det overordnede ansvaret for at policyen blir etterlevet.

GPF har en aktuarfunksjon som er organisatorisk plassert i Gjensidige Forsikring ASA. Ved å benytte et felles andrelinjeforsvar sikrer man at alle deler av organisasjonen benytter de samme modellene og prinsippene ved kalkulering av forsikringsmessige avsetninger.

Produktavdelingen avholder regelmessige møter med resten av ledelsen i GPF og aktuarfunksjonen for å gjennomgå nivået på de forsikringsmessige avsetningene og endringer i utviklingen av meldte skader. I disse møtene gjennomgås også endringer i produkter og prosesser som kan påvirke nivået.

De viktigste dokumentene som styrer forsikringsrisikoen er:

- Underwritingspolicy
- Retningslinjer for produktutvikling
- Retningslinjer for underwriting
- Policy for forsikringstekniske avsetninger
- Retningslinjer for beregning av forsikringstekniske avsetninger
- Kapitalstyringspolicy

I tillegg er det gitt mer spesifikke retningslinjer i underliggende dokumenter.

Risikoreduserende tiltak

GPF tegner reassurans mot uførerisiko mot Gjensidige Forsikring ASA som beskyttelse mot et stort antall erstatningssaker (stop loss) og høye enkelt erstatninger (excess of loss).

Finansiell risiko

Risikobeskrivelse

Finansiell risiko er risikoen for tap knyttet til endringer i makroøkonomiske forhold og / eller endringer i finansielle eiendeler og forpliktelser. GPF er eksponert for denne typen risiko gjennom selskapets investeringsaktiviteter. Risikoen styres på aggregert nivå og håndteres gjennom retningslinjer for kapitalforvaltning og investeringsstrategi.

GPF forvalter flere porteføljer, inkludert unit-link porteføljen, garanterte produkter og selskapsporteføljen, og har ulike eksponeringer mot finansiell risiko.

Investeringsvalgporteføljen

Innskuddspensjonsordninger er kjerneproduktet til GPF, som tilbyr to hovedalternativer til sine kunder: aktiv og kombinert forvaltning. I begge alternativene kan kunden velge mellom forskjellige risikoprofiler: Trygg, balansert, offensiv og alderstilpasset.

For unit link produkter er det kunden som er eksponert mot markedsrisiko, men GPF er indirekte eksponert siden en del av total-inntektene er en funksjon av kapital under forvaltning.

Kollektivporteføljen

For garanterte produkter er GPF eksponert mot markedsrisikoen siden disse produktene har en garantert årlig avkastning i henhold til norske forsikringsregler. For noen av de garanterte produktene er det visse fremtidige diskresjonære fordeler (f.eks. tilleggsavsetninger) som har en tapsabsorberende effekt da de kan

brukes til å dekke differansen mellom den faktiske avkastningen og den garanterte avkastningen. De viktigste risiko-elementene knyttet til kollektivporteføljen er rente-, kreditt- og eiendomsrisiko. Det er ingen risikoeksponering mot aksjemarkedet.

Selskapsporteføljen

Risikoprofilen i selskapsporteføljen er konservativ og består hovedsakelig av pengemarkedsinstrumenter med kort løpetid og bankinnskudd.

GPF forvalter flere porteføljer inkludert unit-link porteføljen, fripolisepordefølje, øvrig kollektivportefølje og selskapsporteføljen. GPF er ikke eksponert for markedsrisiko i unit-link porteføljen. De andre porteføljene eksponerer selskapets egenkapital for risiko.

Tabell 2 – Aktivaallokering eksklusive investeringsvalgporteføljen

Millioner kroner	2017	2016
Pengemarked ¹	1.200,1	1.614,5
Bankinnskudd	333,5	479,0
Obligasjoner som holdes til forfall	30,5	30,5
Lån og fordringer	4.536,0	3.149,7
Omløpsobligasjoner	161,3	332,1
Aksjer	5,5	13,0
Eiendom	758,2	734,1
Øvrige		0,2
Sum	7.025,1	6.353,2

Risikoeksponering

Tabellen under viser risikoeksponeringen mot markedsrisiko for GPF i Solvens II.

Tabell 3 – Risikoeksponering innen markedsrisiko (basert på standardformelen etter Solvens II -prinsippene)

	2017	2016
Type markedsrisiko		
Renterisiko	16,6 %	12,8 %
Aksjerisiko	29,3 %	36,7 %
Eiendomsrisiko	13,0 %	17,7 %
Kredittrisiko	38,5 %	31,6 %
Valutarisiko	0,0 %	0,0 %
Konsentrasjonsrisiko	2,6 %	1,2 %
Sum	100,0 %	100,0 %
Markedsrisiko - million kroner	1.062,1	744,7

Kredittspread risiko

Kredittspread risiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelse og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivået eller volatiliteten av kredittspread over den risikofrie rentekurven. Det er renteporteføljen som er eksponert for kredittspread risiko. I kollektivporteføljen er hoveddelen av investeringene i lån og fordringer.

Tabellene nedenfor viser fordeling av renteporteføljen per sektor og pr. ratingkategori per 31. desember 2017.

Tabell 4 – Renteportefølje per sektor

	2017	2016
Statsobligasjoner	15,0 %	11,0 %
Foretaksobligasjoner	85,0 %	89,0 %
Sikrede verdipapirer	0,0 %	0,0 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Tabell 5 – Renteportefølje per rating kategori

	2017	2016
AAA	30,6 %	40,6 %
AA	8,4 %	10,4 %
A	13,9 %	12,0 %
BBB	9,5 %	2,7 %
BB	0,0 %	0,0 %
B	0,0 %	0,0 %
CCC eller lavere	0,0 %	0,0 %
Ingen rating	37,6 %	34,3 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Som det fremgår av tabellen består en vesentlig del av den norske renteporteføljen av utstedere uten rating fra et offisielt ratingselskap.

Aksjerisiko

Aksjerisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivå eller volatilitet i markedspriser på aksjer.

Det er ingen aksjer i aktivaene relatert til porteføljene med rentegaranti og dermed heller ingen aksjerisiko innenfor disse. Når det gjelder unit-link produkter så er tilnærmet 57 prosent av aktivaene i disse produktene allokert til aksjer (for det meste globale aksjer), og et aksjestress scenario vil redusere forvaltningskapitalen betydelig. Ettersom en del av forvaltningsinntekten er proporsjonal med forvaltningskapitalen vil et aksjestress scenario redusere inntektene til GPF og resultere i en reduksjon av fremtidig fortjeneste.

Aksjeeksponeringen er i hovedsak investeringer i internasjonalt diversifiserte fond, med størstedelen investert i utviklede markeder.

Eiendomsrisiko

Eiendomsrisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivå eller volatilitet av markedspriser på eiendommer. Eiendom utgjør en betydelig del av kollektivporteføljen. Uavhengig av den juridiske organiseringen av eksponeringen, vurderes de underliggende investeringene i eiendom i forhold til risiko. Verdssettelsen av investeringene som gjøres via fondet er basert på retningslinjer fastsatt i den europeiske standarden EVS (European Valuation Standard) utstedt av TEGoVA (European Group of Valuers' Associations). Verdssettelsesmetoden er basert på faktiske leieinntekter og modell forutsetninger for beregning av eiendomsverdier.

Motivasjonen for å investere i fast eiendom er først og fremst at den øker den risikojusterte avkastningen på eiendelporteføljen gjennom en forventet avkastning som ligger mellom obligasjoner og aksjer med en beskjeden korrelasjon i avkastning med begge.

I tillegg til kapitalen som er investert i fondet, er det kommitert 778 millioner kroner som ennå ikke er investert. Kommiteringen er både for investeringsvalgporteføljen og kollektivporteføljen. Porteføljen består av investeringseiendommer. Eiendomsporteføljen har sin største konsentrasjon innenfor kontor i Oslo området, men den inneholder også eiendom i en annen storby i Norge.

Renterisiko

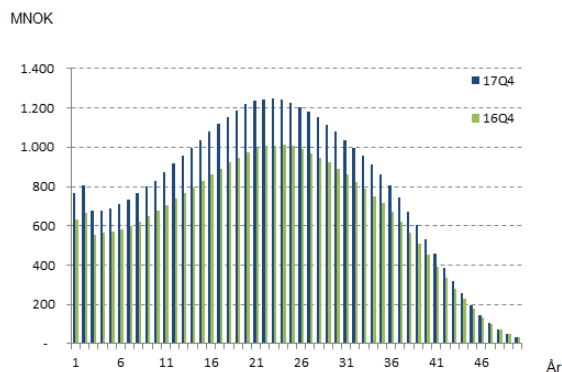
Renterisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i rentekurven eller rentevolatiliteten.

For GPF er renterisikoen substansiell i styringen av kollektivporteføljen, eksponeringen til renterisiko reduseres ved å øke den totale durasjonen av porteføljen av rentebærende instrumenter, inkludert kortsiktige obligasjoner, lån og fordringer og hold-til-forfall obligasjoner. Fra et regnskapsperspektiv reduseres risikoen ettersom en stor del av obligasjonsporteføljen er klassifisert som lån og fordringer.

I et rent markedsverdi perspektiv på aktiva- og passivasiden vil renterisikoen være betydelig på grunn av durasjonsavviket mellom aktiva- og passivasiden.

Figur 4 viser forventet utbetalingsmønster for GPFs premie- og erstatningsavsetninger per årsslutt 2017 og 2016.

Figur 4 – Forventet utbetalingsmønster for forsikringsprodukter

Tabellen under viser forfallsprofilen i kollektivporteføljens renteportefølje.

Tabell 6 – Forfallsprofil (antall år) på renteportefølje

Millioner kroner	2017	2016
Forfall		
0-1	785,8	1.445,2
1-2	280,5	272,3
2-3	267,2	408,8
3-4	322,6	317,2
4-5	550,9	582,9
5-6	211,8	217,0
6-7	152,0	354,6
7-8	110,6	136,1
8-9	381,3	213,3
9-10	1.385,8	229,8
>10	793,4	492,1
Sum	5.241,9	4.669,4

Denne risikoen oppstår for kollektivporteføljen som garanterer en årlig investeringsavkastning. En reduksjon i rentenivået øker risikoen for ikke å oppnå den garanterte investeringsavkastningen. Når det gjelder investeringsvalgporteføljen, vil et rentesjokk nedover øke eiendelene og dermed øke inntektene fra forvaltningskapitalen. En endring i diskonteringsrenten vil også øke nettoverdien av fremtidig fortjeneste. Som en følge av dette har investeringsvalgporteføljen en positiv effekt i et scenario med en reduksjon av rentekurven, noe som kompenserer for et eventuelt tap som oppstår for de garanterte produktene.

Valutarisiko

Valutarisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i valutakursene.

Valutarisiko i kollektivporteføljen er sikret 100 prosent ved å bruke fond som er sikret til NOK.

I unit link produkter kan kundene velge mellom sikret og ikke-sikrede produkter. Renteprodukter er alltid sikret.

Motpartrisiko

Motpartrisiko er risiko for mulige tap på grunn av uventet mislighold hos GPFs motparter og debitorer.

GPF er utsatt for motpartrisiko gjennom investeringer i verdipapirer, fond, kontanter i banker og gjennom fordringer fra mellommenn og reassuranskontrakter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for ikke å kunne foreta utbetalinger ved forfall eller behov for å realisere investeringer til høye kostnader for å foreta utbetalinger. Det er fastsatt grenser for nødvendig tilgang til likvide midler. Disse overvåkes kontinuerlig og tas hensyn til i den strategiske aktivaallokeringen. Likviditetsrisikoen antas å være lav. Det er utarbeidet en likviditetsstrategi som godkjennes årlig av styret.

Risikokonsentrasjon

Risikokonsentrasjon knyttet til finansielle investeringer defineres som risikokonsentrasjon knyttet til akkumulering av eksponeringer innenfor samme geografiske område, industrisector mv.

For GPF er sektorkonsentrasjon av rentepapirer regulert av retningslinjer for kreditteksponering for GPF, som er en del av konsernets kredittpolicy. Retningslinjene definerer en rekke industrisectorer sammen med grenser for hver sektor for å sikre diversifisering i totalporteføljen. Den nåværende fordelingen av rentepapirer i kollektivporteføljen oppfyller kravene gitt i retningslinjene og i unit-link porteføljene er fond brukt i allokeringen.

I unit link porteføljene er aksjeinvesteringene i internasjonalt diversifiserte fond. Investeringene er både i utviklede og fremvoksende markeder, sammen med noen midler i det norske markedet. Graden av diversifisering, både for sektor og geografisk konsentrasjon, er således avhengig av sammensetningen i fondsstrukturen.

Fond med rentebærende instrumenter består av internasjonalt og norske diversifiserte fond i aktivaklasser som obligasjoner med høy kredittkvalitet og høyrente obligasjoner.

Styring av finansiell risiko

Overvåking, kvantifisering, styring og kontroll av risikoeksponering er en viktig del av GPFs virksomhet som utføres for å sikre at risikonivået er rimelig og støtter verdiskapningen. Samlet risikostyring sikrer at ulike risikoer vurderes og håndteres på en konsistent måte. Formålet med risikostyring i GPF er todelt. For det første er det ment å sikre at eksponeringen ikke overstiger risikokapasiteten. For det andre er den overordnede risikostyringen ment til å bidra til verdiskapning for kunder og eier innenfor den vedtatte risikoappetitten.

Styret vedtar årlig investeringsstrategien som gir begrensninger for ulike risikotyper, samt rammer for aktiva allokeringen.

Selskapet har satt grenser for kreditteksponering basert på kredittlinjer for konsernet. Kredittgrenser er fastsatt for utpekte motparter. Grensene er basert på enten offisielle kredittvurderinger av motparten eller interne analyser. Disse overvåkes og rapporteres månedlig. Styringen av kredittrisiko er definert i GPFs kredittpolicy.

Investeringsstrategien definerer flere risikobegrensninger for å få en diversifisert investeringsportefølje for kollektivporteføljen. Grensene er satt for renterisiko, ALM-risiko, valutarisiko og aktiva allokering i investeringsporteføljen. Disse grensene rapporteres månedlig til styret og overvåkes.

De viktigste styrende dokumentene for styring av markeds-, kreditt- og likviditetsrisiko er:

- Investeringsstrategi for porteføljer med egenkapitalrisiko
- Investeringsstrategi for porteføljer uten egenkapitalrisiko
- Kredittpolicy
- Likviditetspolicy
- Kapitalstyringspolicy
- Policy for investeringsaktiviteter.

Risikoreduserende tiltak

GPF investerer i rentebærende instrumenter med lang durasjon for å redusere durasjonsavviket mot forsikringstekniske avsetninger.

Selskapet har som intensjon å strømlinjeforme risikoresultatet og å unngå å ta finansielle risiko i «porteføljer» hvor man ikke kan få betalt for forvaltningen og/eller den eksplisitte finansielle risikoen selskapet tar.

Sikring av valutarisiko

Valutarisiko er definert som risikoen for et finansielt tap som følge av endringer i valutakurser. I kollektivporteføljen er alle investeringer i rentebærende instrumenter utstedt i NOK eller i norske pengemarkedsfond. For unit link porteføljen for selskapskunder, eksterne agenter og private kunder er aksjeeksponeringen i utgangspunktet ikke valutasikret, mens rentebærende instrumenter er valutasikret.

Risikosensitivitet

Målet med sensitivitetsanalysene er å vise effekten av ulike forhåndsdefinerte scenarier.

Følgende forutsetninger er gjort for de ulike risiko-faktorene for unit link porteføljen:

- Aksjer: Det antas at markedsverdien for aksjer øker / reduseres
- Rentebærende instrumenter: Det antas at markedsverdien for aksjer øker / reduseres

For kollektivporteføljen og selskapsporteføljen er følgende forutsetninger gjort for de ulike risikofaktorene:

- Aksjer: Det antas at markedsverdien for aksjer øker / reduseres
- Rentebærende instrumenter: Det antas at rentekurven som helhet endres med ett prosentpoeng

Tabellen under viser effekten av de forskjellige sensitivitetene.

Tabell 7a – Potensielt tap basert på de forskjellige sensitivitetene. Figuren er basert på markedsverdier i Unit Link porteføljen

Sensitivitet	2017	2016
Aksjer aum ned 20 %	(14,8)	(8,3)
Aksjer aum opp 20 %	14,8	8,3
Renter aum ned 20 %	(11,3)	(8,4)
Renter aum opp 20 %	11,3	8,4

Tabell 7b – Potensielt tap basert på de forskjellige sensitivitetene. Figuren er basert på markedsverdier i Kollektivporteføljen og Selskapsporteføljen

Sensitivitet	2017	2016
Aksjer aum ned 20 %	(1,1)	(2,4)
Aksjer aum opp 20 %	1,1	2,4
Renter ned 100 bps	6,3	2,4
Renter opp 100 bps	(6,3)	(2,4)

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er en potensiell hendelse eller omstendighet som kan oppstå i virksomheten som kan gi økonomisk effekt og / eller tap av omdømme. Operasjonell risiko kan skyldes menneskelig feil, svakheter i systemer og feil i prosesser eller eksterne hendelser. Dette inkluderer compliance risiko. Det er en sammenheng mellom effektiv internkontroll og lav operasjonell risiko da internkontroll er spesielt effektiv for styring av operasjonell risiko.

Alle ledere i GPF er ansvarlige for risikoen innenfor deres ansvarsområder, og skal kunne dokumentere at kontrollene er tilstrekkelige og funksjonelle. Risikobildet skal oppdateres jevnlig for å reflektere endringer eller hendelser som betyr at risikosituasjonen endrer seg. Kvartalsvis blir risikosituasjonen testet gjennom stikkprøver og resultatet presenteres for GPFs ledelse.

De viktigste operasjonelle risikoene i virksomheten inngår i den årlige risiko- og solvensvurderingen (ORSA).

Operasjonell risiko som oppstår spesielt fra finansielle operasjoner overvåkes, styres og beskrives i investeringspolicyen vedtatt av styret.

GPF utarbeider og bruker følgende styringsdokumenter for styring av operasjonell risiko:

- Policy for risikostyring og internkontroll
- Instruks for styring av operasjonell risiko
- Instruks for registrering, eskalering og rapportering av hendelser
- Etske regler for Gjensidige Forsikring konsern

Styring av spesifikke typer risiko som er angitt i disse dokumentene:

- Policy for håndtering av uregelmessigheter og svindel
- Policy for behandling av personopplysninger
- Policy for informasjonssikkerhet
- Instruks for hvitvasking

Strategisk risiko og forretningsrisiko

Strategisk risiko er risikoen for tap på grunn av manglende evne til å etablere og å gjennomføre forretningsplaner og strategier, ta beslutninger, tildele ressurser eller svare på endringer i omgivelsene.

Strategisk risiko er en egen risikokategori i GPFs risikounivers. Risikoen håndteres gjennom en robust og dynamisk strategiprosess integrert med rapporteringsprosessene.

Strategiske risikoer i virksomheten er dekket i egen årlig risiko og solvens vurdering (ORSA).

De viktigste styringsdokumenter for styring av strategisk risiko:

- Management Forecast – en årlig femårig projeksjon av virksomheten
- Risikoappetitt
- Policy for risikostyring og internkontroll

Kapitalstyring

Kjernefunksjonen til forsikring er overføring av risiko, og GPF er eksponert for risiko gjennom sin livsforsikrings- og investeringsvirksomhet. Identifikasjonen og styringen av risiko er en essensiell part i alle operasjoner. Alle forsikringsselskaper må tilpasse risikoeksponeringen til kapitalbasen med en anerkjennelse av at solvenskapital eller egenkapital har en kostnad.

Et sentralt mål for kapitalstyringen er å balansere disse to aspektene. GPFs overordnede mål med kapitalstyringen er å sikre at kapitaliseringen av selskapet kan tåle et uønsket utfall uten å komme i en finansielt stresset situasjon og at selskapets egenkapital blir brukt på en mest mulig effektiv måte.

Kapitalstyringspolicyen spesifiserer kravene til kapitalstyring. Dette inkluderer en beskrivelse av kapitalstyringsstrategien, organisering av kapitalforvaltningen og rapportering.

Kapitalstyringspolicyen har retningslinjer for valg av verktøy innenfor visse områder for å maksimere aksjonærverdiene gjennom en optimal bruk av kapital. Verktøy som er tilgjengelig:

- Kapitalisering og kapitalstruktur i selskapet
- Utbytte policy
- Aktiva allokering

- Reassuranse
- Allokering av kapital til produkter eller forretningsområder iht. lønnsomhet og prising.

Selskapet beregner solvenskapitalkravet i henhold til standardmetoden som er definert i § 14-10 i Finansforetaksloven. GPF har etablert et trafikklys-system som indikerer forskjellige nivåer av solvenskapital sett i forhold til SCR og tilhørende tiltak:

- Grønn sone > 121 prosent av SCR
Kvartalsvis rapporter til styret.
- Gul sone 100 til 121 prosent av SCR.
Møte i investeringsvalget. Vurdere tiltak og gjennomføre disse hvis/når prognoser viser at selskapet ikke er i grønn sone i løpet av seks kvartaler.
- Rød sone < 100 prosent av SCR.
Umiddelbar orientering til styret og Finanstilsynet med tilhørende tiltak som kan gjennomføres innen kort tid. Tiltakene skal være tilstrekkelig til å komme i gul sone innen ett kvartal eller annen tidsfrist som Finanstilsynet setter.

Regulatorisk kapitalkrav

Det regulatoriske kapitalkravet er beregnet basert på standard formelen i Solvens II - forskriften. Kapitalkravet for GPF er 1,4 milliarder kroner. Tellende kapital er 1,9 milliarder kroner. Dette gir en solvensmargin på 132,8 prosent.

Tabell 8 – Regulatorisk solvenskapitalkrav

Millioner NOK	2017	2016
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	1.913,7	1.718,8
Solvenskapitalkrav	1.441,4	1.282,8
Overskuddskapital	472,4	436,0
Solvensmargin	132,8 %	134,0 %

I tillegg til solvenskapitalkravet (SCR) er det definert et minstekapitalkrav (MCR). Hvis tellende kapital er lavere enn MCR må selskapets virksomhet opphøre umiddelbart.

Tabell 9 – Regulatorisk minstekapitalkrav

Millioner NOK	2017	2016
Tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet	1.718,8	1.510,9
Minstekapitalkrav	562,9	485,2
Overskuddskapital	1.156,0	1.025,6
Minstekapitalkrav-margin	305,4 %	311,4 %

Tellende kapital til å dekke SCR tilsvarer eiendeler fratrukket forpliktelser, beregnet i henhold til Solvens II-prinsippene og justert for ansvarlig lån.

Tabell 10 - Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav

Millioner NOK	2017	2016
Eiendeler minus forpliktelser i henhold til Solvens II prinsipper	1.606,2	1.413,8
Ansvarlig lån	307,5	305,0
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav	1.913,7	1.718,8

Hovedforskjellene mellom verddivurdering etter henholdsvis Solvens II- og regnskapsprinsipper er følgende:

- Immaterielle eiendeler er ikke hensyntatt i Solvens II
- Eiendeler er målt til markedsverdi i Solvens II, mens regnskap benytter bokført verdi
- Tekniske avsetninger er vurdert annerledes (se under for mer detaljer)

- Utsatt skatt er vurdert annerledes, basert på punktene over

I henhold til Solvens II-prinsippene er tekniske avsetninger beregnet som summen av best estimat og en risikomargin. Tabellene under viser tekniske avsetninger for GPF ifølge henholdsvis regnskaps- og Solvens II-prinsippene.

Tabell 11a - Forsikringstekniske avsetninger 2017

Millioner NOK	Accounting (IFRS)	Solvency II	Forskjell
Forsikringstekniske avsetninger for livsforsikring (beste estimat)	28.699,0	26.796,8	(1.902,1)
Risikomargin		909,3	909,3
Sum forsikringstekniske avsetninger	28.699,0	27.706,1	(992,8)

Tabell 11b- Forsikringstekniske avsetninger 2016

Millioner NOK	Accounting (IFRS)	Solvency II	Forskjell
Forsikringstekniske avsetninger for livsforsikring (beste estimat)	23.237,3	21.380,8	(1.856,5)
Risikomargin		1.046,3	1.046,3
Sum forsikringstekniske avsetninger	23.237,3	22.427,0	(810,2)

Tekniske avsetninger for livsforsikring er basert på markedsverdi i henhold til Solvens II-prinsippene, hvor fremtidig kontantstrømmer er neddiskontert ved bruk av en risikofri rentekurve definert i Solvens II. I regnskap blir kontraktens grunnlagsrente benyttet til ned diskontering. En annen viktig forskjell er at det tas hensyn til fremtidig profitt i Solvens II.

En risikomargin øker tekniske avsetninger i Solvens II. Denne risikomarginen er definert som kapitalkostnaden av å holde solvenskapitalkravet i hele perioden hvor selskapet fortsatt har forpliktelse ut ifra dagens bestand.

GPF benytter volatilitetsjustering for verdsettelsen av tekniske avsetninger i Solvens II. Det er ikke benyttet overgangsregler i beregningene for GPF.

Tellende kapital er, i henhold til Solvens II-forskriften, fordelt i tre kapitalgrupper. GPF har hovedsakelig tier 1-kapital, som omfatter den kapitalen med antatt best sikkerhet.

GPFs tier 2-kapital består av et ansvarlig lån med nominalverdi på 300,0 millioner kroner. Markedsverdien av lånet er 307,5 millioner kroner per 31.12.2017.

GPF har ingen tier 3 kapital.

Tabell 12 - Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav, delt inn i kapitalgrupper

Millioner NOK	2017	2016
Tier 1	1.606,2	1.413,8
Tier 2	307,5	305,0
<i>Herav; Ansvarlig lån</i>	<i>307,5</i>	<i>305,0</i>
Sum tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	1.913,7	1.718,8

Det er begrensninger til hvor mye tier 2-kapital som kan benyttes til å dekke MCR. Tellende tier 2-kapital kan maksimalt utgjøre 20 prosent av MCR. På grunn av dette er tellende kapital til å dekke MCR lavere enn tellende kapital til å dekke SCR.

Tabell 13 - Tellende kapital til å dekke minstekapitalkrav, delt inn i kapitalgrupper

Millioner NOK	2017	2016
Tier 1	1.606,2	1.413,8
Tier 2	112,6	97,0
Sum tellende basiskapital til å dekke minstekapitalkravet	1.718,8	1.510,8

Solvenskapitalkravet er definert ut ifra forskjellige risikoer. De største risikoene for GPF er innen (livs)forsikringsrisiko og markedsrisiko. Forsikringsrisiko er hovedsakelig relatert til usikkerhet i fremtidige administrasjons- og risikoresultat. Kapitalkravet består også av motpartsrisiko og operasjonell risiko. For å ta hensyn til at alle risikoer ikke vil opptre samtidig, er det lagt til et diversifiseringselement. Kapitalkravet er også justert for den forventede endringen i fremtidig skatt som ville oppstått ved et tap tilsvarende solvenskapitalkravet.

Tabell 14 - Regulatorisk solvenskapitalkrav, fordelt per risiko

Millioner NOK	2017	2016
Tilgjengelig kapital	1.913,7	1.718,8
Kapitalkrav for livsforsikringsrisiko	1.288,8	1.323,7
Kapitalkrav for markedsrisiko	1.097,6	824,1
Kapitalkrav for motpartsrisiko	9,3	10,4
Diversifisering	(502,5)	(429,6)
Basis solvenskapitalkrav	1.893,2	1.728,5
Operasjonell risiko	74,4	54,4
Justeringer (risikoreduserende effekt av utsatt skatt)	(526,3)	(500,1)
Sum kapitalkrav	1.441,4	1.282,9
Solvensmargin	132.8 %	134.0 %

2. Aksjekapital

Aksjekapitalen i Gjensidige Pensjonsforsikring består per 31. desember 2017 av 39.000 aksjer à kroner 1.000 i kun en aksjeklasse og eies 100 prosent av Gjensidige Forsikring ASA. Med

Gjensidige Forsikring ASA som eneste eier er det er ingen særskilte bestemmelser i vedtekter knyttet til stemmeretten.

3. Kostnader

Tusen kroner	2017	2016
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl.prov. for mottatt gjenforsikring)		
Avskrivninger	14.830	16.325
Lønns og personalkostnader	57.804	49.904
IKT-kostnader	26.150	21.862
Andre kostnader ¹	84.838	80.191
Sum forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl.prov. for mottatt gjenforsikring)	183.622	168.282

¹ Inkl i andre kostnader er interne personal og driftsrefusjoner mellom nærstående parter.

Øvrig spesifikasjoner

Lønns- og personalkostnader

Lønn	43.478	41.083
Arbeidsgiveravgift	6.586	5.912
Finansskatt	2.337	
Pensjonskostnader - innskuddsbasert (eks arb.giv.avg)	3.012	2.585
Pensjonskostnader - ytelsesbasert (eks arb.giv.avg)	652	(1.210)
Avtalefestet pensjon (eks arb.giv.avg)	703	605
Aksjekjøpsprogram for ansatte	1.036	928
Sum lønns- og personalkostnader	57.804	49.904

Godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)

Lovpålagt revisjon ¹	313	399
Attestasjonstjenester		34
Sum godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)	313	433

¹ Tall for 2017 gjelder ny revisor.

4. Transaksjoner med nærstående parter

Oversikt

Gjensidige Forsikring ASA eier 100 prosent av aksjene i Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Transaksjoner

Resultatregnskapet

Oversikten nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet

Tusen kroner	2017		2016	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Forfalte premier reassuranse				
Gjensidige Forsikring ASA		6.876		5.457
Betalte bruttoerstatninger reassuranse				
Gjensidige Forsikring ASA	36.089		12.622	
Endring erstatningsavsetning reassuranse				
Gjensidige Forsikring ASA		2.599	10.837	
Administrasjonskostnader				
Gjensidige Forsikring ASA		67.495		61.488
Gjensidige Investeringsrådgiving AS				15.000
Gjensidige Bank ASA		19.349		
Sum	36.089	96.319	23.459	81.945

Mellomværende

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring/forpliktelse på/til nærstående parter.

Tusen kroner	2017		2016	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Ikke rentebærende fordringer og forpliktelser				
Gjensidige Forsikring ASA	12.935		16.541	
Gjensidige Investeringsrådgiving AS			490	
Gjensidige Bank ASA	911			
Sum mellomværende innen konsernet	13.845		17.031	

Gjensidige Forsikring ASA leverer en rekke tjenester til Gjensidige Pensjonsforsikring AS. Vesentlige leveranser er kontorlokaler med tilhørende tjenester. I tillegg leveres tjenester knyttet til regnskap, helsevurdering, markedsstøtte og advokatbistand. I hovedsak inngås det ettårige avtaler for disse tjenestene. Gjensidige Pensjonsforsikring AS dekker alle kostnadene knyttet til distribusjonen av sine produkter. Gjensidige Pensjonsforsikring AS har også inngått en reassuranseavtale med Gjensidige Forsikring ASA.

5. Immaterielle eiendeler

Tusen kroner	Internt utviklet IT-systemer
Anskaffelseskost	
Per 1. januar 2016	152.818
Tilganger	18.451
Avhendinger/reklassifiseringer	(533)
Per 31. desember 2016	170.736
Prosjekter i arbeid	10.042
Per 31. desember 2016, inklusiv prosjekter i arbeid	180.778
Avskrivning og tap ved verdifall	
Per 1. januar 2016	(115.711)
Avskrivninger	(16.325)
Avhendinger/reklassifiseringer	533
Per 31. desember 2016	(131.503)
Balanseført verdi	
Per 1. januar 2016	55.558
Per 31. desember 2016	49.275
Anskaffelseskost	
Per 1. januar 2017	170.736
Tilganger	10.042
Per 31. desember 2017	180.778
Prosjekter i arbeid	14.728
Per 31. desember 2017, inklusiv prosjekter i arbeid	195.506
Avskrivning og tap ved verdifall	
Per 1. januar 2017	(131.503)
Avskrivninger	(14.830)
Per 31. desember 2017	(146.333)
Balanseført verdi	
Per 1. januar 2017	49.275
Per 31. desember 2017	49.173
Avskrivningsmetode	Lineær
Utnyttbar levetid (år)	3-7

6. Aksjer og andeler i selskapsporteføljen

Tusen kroner	Org.nummer	Valuta/Land	2017
Aksjefond			
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer VS		NOK/NOR	357
Indeksert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	33
Man GLG European Equity D EUR		EUR/NOR	23
C WorldWide Globale Aksjer		NOK/NOR	22
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	17
Eika Norge	985682976	NOK/NOR	12
Aktiv Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	10
Diverse fond		NOK/NOR	15
Sum aksjefond			491
Herav børsnoterte			440
Obligasjonsfond			
Diverse fond		NOK/NOR	5
Sum obligasjonsfond			5
Pengemarkedsfond			
Storebrand Likviditet	977555779	NOK/NOR	247.387
Danske Invest Norsk Likv. Inst.		NOK/NOR	148.407
Nordea Likviditet 20		NOK/NOR	144.930
Holberg Likviditet	982371929	NOK/NOR	102.707
Danske Invest Norsk Likviditet 1	868006862	NOK/NOR	102.574
Alfred Berg Pengemarked	966491167	NOK/NOR	290
Skagen Høyrente	979876076	NOK/NOR	133
Skagen Tellus	990009651	NOK/NOR	11
Sum pengemarkedsfond			746.440
Herav børsnoterte			424.633
Kombinasjonsfond			
Kombinert Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	1.450
Aktiv Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	1.018
Kombinert Pensjonsprofil Balansert VS		NOK/NOR	759
Handelsbanken Pensjonsprofil 50		NOK/NOR	328
Aktiv Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	311
Vektorspar Balansert		NOK/NOR	268
Vektorspar Trygg		NOK/NOR	234
Aktiv Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	167
Kombinert Pensjonsprofil Trygg VS		NOK/NOR	126
Kombinert Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	45
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	35
Handelsbanken Pensjonsprofil 70		NOK/NOR	21
Diverse fond		NOK/NOR	5
Sum kombinasjonsfond			4.767
Herav børsnoterte			4.376
Andre finansielle eiendeler			
Norsk Pensjon	890050212	NOK/NOR	200
Sum andre finansielle eiendeler			200
Sum finansielle eiendeler			751.902
Herav børsnoterte			429.449

Fond uten org.nr. er registrert i land utenfor Norge. Fondsprofiler er virtuelle profiler sammensatt av både norsk- og utenlandskregistrerte fond, fondsprofiler er ikke offisielle registrerte fond og har derfor ikke org.nr.

7. Aksjer og andeler i investeringsvalgporteføljen

Tusen kroner	Org.nummer	Valuta/land	2017
Aksjefond			
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	3.243.793
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer Privat		NOK/NOR	636.937
Skagen Kon-Tiki	984305141	NOK/NOR	359.170
Skagen Global	979876106	NOK/NOR	330.680
Skagen Vekst	879876052	NOK/NOR	287.950

Tusen kroner	Org.nummer	Valuta/land	2017
Landkreditt Aksje Global	988849537	NOK/NOR	197.259
Handelsbanken Pensjonsprofil 100		NOK/NOR	145.218
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer VS		NOK/NOR	120.105
Indeksert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	113.204
Skagen m2	998738873	NOK/NOR	84.961
Delphi Nordic	960058658	NOK/NOR	66.268
Alfred Berg Norge	957801412	NOK/NOR	54.317
KLP AksjeGlobal Indeks 4	988244163	NOK/NOR	45.325
Schroder ISF Emerg Mkts A Acc		USD/NOR	34.627
Holberg Norden	982371910	NOK/NOR	31.161
Pareto Aksje Norge B	883610512	NOK/NOR	28.562
KLP AksjeVerden Indeks	996716716	NOK/NOR	27.155
Landkreditt Utbytte	999029280	NOK/NOR	22.085
Skagen Focus	915294294	NOK/NOR	20.960
Parvest Equity India		NOK/NOR	18.851
Delphi Global	989747746	NOK/NOR	18.536
Danske Invest Norge I	968127799	NOK/NOR	16.951
C WorldWide Globale Aksjer	945434422	NOK/NOR	16.613
Eika Norge	985682976	NOK/NOR	14.016
Man GLG European Equity D EUR		EUR/NOR	13.964
Dnb Miljøinvest	971580496	NOK/NOR	13.150
Henderson Gartmore Global Growth Fund R E ACC		EUR/LUX	8.999
Storebrand Norge	938651728	NOK/NOR	7.659
Aktiv Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	5.744
SKAGEN Select 100	918534741	NOK/NOR	4.982
Candriam Equities L Australia C AUD Acc		AUD/LUX	3.578
Sector Global Equity Kernel A NOK		NOK/NOR	3.315
Vektorspar Aksjer		NOK/NOR	3.053
Investec GSF Global Equity A, Acc. Gross USD		USD/NOR	2.271
Parvest Real Estate Securities World		NOK/NOR	2.216
Goldman Sachs N-11 Equity Portfolio		EUR/NOK	1.453
Handelsbanken Barekraftig Energi		NOK/NOR	928
Handelsbanken Kina A1		NOK/NOR	825
Handelsbanken Norden Selektiv A1		NOK/NOR	801
Handelsbanken Tillvaxtmarknad Tema A1 NOK		NOK/NOR	463
Handelsbanken Norge A1 NOK		NOK/NOR	452
Handelsbanken Asia		NOK/NOR	444
Handelsbanken Global Criteria		NOK/NOR	371
Handelsbanken Norden A1 NOK		NOK/NOR	265
Handelsbanken America Small Cap		NOK/NOR	263
Handelsbanken Europa Selektiv A1		NOK/NOR	202
Handelsbanken Latin-Amerika A1 NOK		NOK/NOR	96
Handelsbanken Russland		NOK/NOR	71
Handelsbanken Øst-Europa A1 NOK		NOK/NOR	34
Handelsbanken Europa Tema A1 NOK		NOK/NOR	24
Sum aksjefond			6.010.326
Herav børsnoterte			5.710.608
Obligasjonsfond			
Skagen Avkastning	970876084	NOK/NOR	79.796
Danske Invest Norsk Obligasjon	968007009	NOK/NOR	42.189
PIMCO GIS plc Global Bond Fund Hedged NOK Acc.		NOK/USA	27.664
Skagen Credit	913541391	NOK/NOR	24.238
Nordea Global High Yield	986224211	NOK/NOR	22.368
Skagen Tellus	990009651	NOK/NOR	22.223
DNB Obligasjon	951162728	NOK/NOR	15.641
Handelsbanken Råvarefond		NOK/NOR	130
Handelsbanken Obligasjon A1 NOK		NOK/NOR	118
Sum obligasjonsfond			234.365
Herav børsnoterte			220.861
Pengemarkedsfond			
Kombinert Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	1.040.121
Alfred Berg Pengemarked	966491167	NOK/NOR	361.487

Tusen kroner	Org.nummer	Valuta/land	2017
Kombinert Pensjonsprofil Renter Privat		NOK/NOR	218.124
Holberg Likviditet	982371929	NOK/NOR	178.599
Landkreditt Høyrente	988437832	NOK/NOR	172.002
Vektorspar Bankinnskudd		NOK/NOR	107.417
Handelsbanken Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	89.652
Skagen Høyrente	979876076	NOK/NOR	73.631
Indeksert Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	28.072
Handelsbanken Likviditet A1 NOK		NOK/NOR	21.300
Danske Invest Norsk Likviditet 1	868006862	NOK/NOR	3.851
Landkreditt Ekstra	999029302	NOK/NOR	2.558
Sum pengemarkedsfond			2.296.815
Herav børsnoterte			1.859.212
Kombinasjonsfond			
Kombinert Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	2.810.012
Kombinert Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	1.443.647
Aktiv Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	1.403.281
Vektorspar Trygg		NOK/NOR	1.400.766
Kombinert Pensjonsprofil Balansert Privat		NOK/NOR	1.324.955
Vektorspar Balansert		NOK/NOR	1.231.371
Kombinert Pensjonsprofil Trygg Privat		NOK/NOR	1.083.149
Handelsbanken Pensjonsprofil 70		NOK/NOR	814.760
Aktiv Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	682.417
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	545.383
Handelsbanken Pensjonsprofil 50		NOK/NOR	343.489
Aktiv Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	341.003
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv Privat		NOK/NOR	242.194
Kombinert Pensjonsprofil Balansert VS		NOK/NOR	178.809
Vektorspar Offensiv		NOK/NOR	136.633
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv VS		NOK/NOR	24.990
Kombinert Pensjonsprofil Trygg VS		NOK/NOR	7.537
SKAGEN Select 60		NOK/NOR	3.530
Indeksert Pensjonsprofil Offensiv	818534752	NOK/NOR	2.505
Indeksert Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	1.936
Handelsbanken Pensjonsprofil 30		NOK/NOR	711
Handelsbanken Multi Asset 100		NOK/NOR	405
Indeksert Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	285
SKAGEN Select 15	918534784	NOK/NOR	183
Sum kombinasjonsfond			14.023.953
Herav børsnoterte			12.762.094
Andre finansielle eiendeler			
Fordring			52.445
Bankinnskudd			62.688
Sum andre finansielle eiendeler			115.133
Sum finansielle eiendeler i investeringsporteføljen			22.680.592
Herav børsnoterte			20.552.775

Fond uten org.nr. er registrert i land utenfor Norge. Fondsprofiler er virtuelle profiler sammensatt av både norsk- og utenlandsregistrerte fond, fondsprofiler er ikke offisielle registrerte fond og har derfor ikke org.nr.

8. Aksjer og andeler i kollektivporteføljen

Tusen kroner	Org.nummer	Valuta/land	2017
Aksjefond			
Malling & Co Eiendomsfond 1 IS	916638914	NOK / NOR	758.151
Sum aksjefond			758.151
Herav børsnoterte			0
Obligasjonsfond			
Shenkman Finsbury High Income Fund A NOK		NOK / NOR	141.261
Nordea Global High Yield	986224211	NOK / NOR	20.007
Sum obligasjonsfond			161.268
Herav børsnoterte			161.268

Tusen kroner	Org.nummer	Valuta/land	2017
Pengemarkedsfond			
Storebrand Likviditet	977555779	NOK / NOR	223.655
Danske Invest Norsk Likv. Inst.	981582047	NOK / NOR	175.787
Alfred Berg Pengemarked	966491167	NOK / NOR	47.028
Nordea Likviditet 20	885033822	NOK / NOR	7.219
Sum pengemarkedsfond			453.689
Herav børsnoterte			260.314
Sum aksjer og andeler			
			1.373.108
Herav børsnoterte			421.582
Andre finansielle eiendeler			
Bankinnskudd			60.412
Sum andre finansielle eiendeler			60.412
Sum aksjer og andeler i kollektivporteføljen			
			1.433.520
Sum herav børsnoterte			421.582

Fond uten org.nr. er registrert i land utenfor Norge. Fondsprofiler er virtuelle profiler sammensatt av både norsk- og utenlandskregistrerte fond, fondsprofiler er ikke offisielle registrerte fond og har derfor ikke org.nr.

9. Betingede forpliktelser

Tusen kroner	2017	2016
Garantier og kommittert kapital		
Kommittert kapital, ikke innbetalt	778.143	28.143

Gjensidige Pensjonsforsikring AS har forpliktet seg til å investere i eiendomsfondet Malling & Co Eiendomsfond 1 IS, utover det som er innregnet i balansen

10. Pensjon

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) er forpliktet til å ha en tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

GPF har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelsene fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalder er 70 år.

Den innskuddsbaserte ordningen er en ordning hvor GPF betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

Med virkning fra og med 2016 har GPF endret sine innskuddssatser og knekkpunkt som en tilpasning til ny lov om foretakspensjon. De nye satsene er 7 prosent mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent mellom 7,1 og 12 G

Ytelsesbasert pensjonsordning

Beskrivelse av ordningen

Alderspensjonen sammen med ytelser fra folketrygden og hensyntatt eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør cirka 70 prosent av lønn ved fratredelsalder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 70 år, men for assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Den ytelsesbaserte ordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

I tillegg har GPF pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Med virkning fra og med 2016 har Gjensidige fjernet KPI-reguleringen av løpende pensjoner. Regnskapsmessig ble dette behandlet som en planendring. Det ble innregnet en inntekt på 2,0 millioner kroner i pensjonskostnaden og pensjonsforpliktelsen ble redusert tilsvarende.

Aktuarielle forutsetninger

Fastsatte aktuarielle forutsetninger fremkommer av tabellen. Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Lønnsveksten er satt til 3,1 prosent, som i fjor, og er justert for alder basert på en avtagende lønnskurve. Den ettårige nominelle lønnsveksten 2017/18 er beregnet til 1,5 prosent, som er tilsvarende som i fjor. Årsaken til den lave lønnsveksten er at pensjonsordningen er lukket for nye medlemmer og at gjennomsnittlig alder for ansatte medlemmer er 56,6 år.

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett).

Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforventninger er det gjort en interpolasjon. Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon.

GPF benytter GAP07, som er en dynamisk dødelighetsmodell som tar hensyn til forventet utvikling i levealder. Modellens forutsetninger testes med jevne mellomrom.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuelle beregningen av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen, pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler, finansieringsnivå og samvariasjon mellom pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

GPF er utsatt for finansiell risiko siden pensjonsmidlene forvaltes i Gjensidige Pensjonskasse som en investeringsvalgportefølje. Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko, hvorav den største risikofaktoren er renterisiko. Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktiva klasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktiva klassene samvarierer.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på cirka 2,5 år. Porteføljeverdien vil falle med cirka 2,5 prosent ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko.

Diskonteringsrenten er sammensatt av markedsrenter i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektsrenter til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markedsrenter og langsiktige likevektsrenter. Et skift i markedsrentene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markedsrentene kun ha marginal effekt.

Pensjonsforpliktelsen vil stige med 11,7 prosent ved et parallelt skift i hele rentekurven (rentefall) på minus ett prosentpoeng. Verdien vil falle med 9,7 prosent ved en renteøkning på ett prosentpoeng.

Sammenhengen mellom pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene gjør at GPF innregner et eiendelstak siden ikke alle pensjonsmidler kan benyttes til å betale fremtidige premier. Dette medfører at effekten av en rentenedgang vil være begrenset til de forpliktelsene som er henført til dagens ansatte og at forpliktelser henført til pensjonister blir relativt uforandret. Rentenedgang er den største risikoen på grunn av forpliktelsens lange løpetid. Renteoppgang leder til et fall i pensjonsforpliktelsene, men mye av fallet vil lede til økt potensiell pensjonsregulering. 32 prosent av pensjonsmidlene henføres til dagens ansatte. Over tid vil imidlertid ansatte stadig få en lavere andel av pensjonsmidlene som følge av fratreden og overgang til pensjon. Dermed vil en større andel av avkastning tilfalle pensjonister og tidligere ansatte og mindre til arbeidsgiver. Dette er innarbeidet i eiendelstakvurderingen.

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisiko styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor

«investment grade». Over fem prosent av pensjonskassens renteinvesteringer har en svakere rating enn BBB. Obligasjoner som ikke er ratet utgjør 37 prosent. Dersom kredittrisiko på global basis økte med en faktor tilsvarende den faktoren som brukes i stresstester for pensjonskasser (tilsvarende en forverring mot 99,5 persentilen) ville det lede til et fall på cirka 10 prosent i obligasjonsporteføljen. Dette vil tilsvare en gjennomsnittlig spreadutgang på 2,1 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot noe kredittrisiko da den norske OMF-renten, som er utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente, inneholder en viss kredittrisiko.

Kredittpåslag (mot ti år swap) per 31. desember 2017 var 0,52 prosent.

Basert på samme stresstest som for pensjonsmidlene, ville forpliktelsene synke med cirka 11,7 prosent basert på en spreadutgang på 0,9 prosent.

Samlet sett ville reduksjonen i forpliktelsene være noe høyere enn fallet i verdien av pensjonsmidlene.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen K2013BE som rapportert av FNO (Finans Norge) AS. Tidligere ble GAP07 benyttet.

I 2017 kom det informasjon som tilsa at GAP07 bør endres. K2013BE er et levetidsestimat som benyttes av de fleste foretak. Imidlertid må disse forutsetningene følges opp årlig.

Uførehyppigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførhet på lang sikt. Forekomsten av uførheten er lav sammenlignet med mange andre arbeidsgivere.

GPF ansatte kan bli involvert i større katastrofeliggende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at GPF får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i Folketrygdens grunnbeløp. Dersom selskapets lønnsutvikling er lavere enn Folketrygdens G, reduseres ytelsene. GPF legger til grunn at lønnsutvikling avhenger av alder. En yngre medarbeider kan forvente høyere årlig lønnsvekst enn en eldre medarbeider. Det betyr at lønnsvekst avhenger av alder.

Lønnsvekst vil avvike fra den banen som er fastlagt ved at ansatte får høyere eller lavere lønnsvekst enn det som banen tilsier.

GPF styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det forekomme hopp i lønnsnivå.

Dersom lønnsveksten blir en prosent høyere vil det lede til 3,8 prosent økning av forpliktelsen. En øking i reallønn vil øke forpliktelsene. En økning i inflasjon vil øke lønn og pensjonsregulering og diskonteringsatts og forpliktelsene vil i liten grad endres.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstillende visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil GPF måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også konsernet få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I 2016 ble det foreslått en rekke endringer i norsk regulering. Det er ikke tatt vedtak om slike endringer ennå. En slik endring kan være at pensjonsmidlene i pensjonskassen skal underlegges et fonderingskrav på linje med Solvens II. Nivået på pensjonsmidlene går inn i en periode med politisk risiko.

I 2013 ble pensjonskassen pålagt å benytte en levealderforutsetning som avviker betydelig fra levealderforutsetningene som benyttes etter IAS 19. Dette pålegget økte minstekravet til pensjonsmidler. GPF forventer at dette minstekravet vil være uendret de neste årene.

Lave renter kan lede til at Finanstilsynet pålegger pensjonskassen å senke renten fra 2,0 prosent til 1,5 prosent, eventuelt 1,0 prosent for nye opptjente ytelser. GPF forventer at det er høy risiko for at renten vil bli senket til 1,0 prosent dersom langsiktige statsrenter blir liggende på 1,3 prosent-nivået.

GPF antar at et fortsatt lavt rentenivå i fremtiden og endringer i EU-baserte regler vil kunne medføre en økning i fremtidige tilskudd til den fonderte pensjonsordningen.

Privat avtalefestet pensjonsordning (AFP)

GPF er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en ytelsesbasert ordning som er finansiert i fellesskap av svært mange arbeidsgivere. Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningens midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. GPF innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av GPF. En fordelingsnøkkel basert på GPFs andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en adekvat måte.

Tusen kroner	Sikret 2017	Usikret 2017	Sum 2017	Sikret 2016	Usikret 2016	Sum 2016
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Per 1. januar	10.888	1.455	12.343	12.390	898	13.289
Årets pensjonsopptjening	563	116	679	649	77	727
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	108	22	130	92	11	102
Rentekostnad	300	40	340	346	25	371
Aktuarielle gevinster og tap	934	211	1.146	(224)	(37)	(261)
Utbetalte ytelser	(113)		(113)	(106)		(106)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(78)		(78)	(203)		(203)
Overtakelse/Oppkjøp		32	32	431		431
Per 31. desember	12.602	1.876	14.478	10.888	1.455	12.343
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	12.602	1.876	14.478	10.888	1.455	12.343
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(14.211)		(14.211)	(13.326)		(13.326)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(1.609)	1.876	268	(2.437)	1.455	(982)
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Per 1. januar	13.326		13.326	10.796		10.796
Renteinntekt	368		368	301		301
Avkastning ut over renteinntekt	220		220	456		456
Bidrag fra arbeidsgiver	488		488	1.644		1.644
Utbetalte ytelser	(113)		(113)	(106)		(106)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(78)		(78)	(203)		(203)
Overtakelse/Oppkjøp				437		437
Per 31. desember	14.211		14.211	13.326		13.326
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	563	116	679	649	77	727
Rentekostnad	300	40	340	346	25	371
Renteinntekt	(368)		(368)	(301)		(301)
Arbeidsgiveravgift	108	22	130	92	11	102
Pensjonskostnad	603	179	782	(1.701)	594	(1.107)
Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet						
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader			782			(1.107)
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre inntekter og kostnader						
Akkumulert beløp per 1. januar			1.855			1.138
Innregnet i perioden			(925)			717
Akkumulert beløp per 31. desember			930			1.855
Aktuarielle forutsetninger						
Diskonteringsrente			2,6 %			2,8 %
Lønnsregulering ¹			2,6 %			2,8 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp			3,1 %			3,1 %
Pensjonsregulering			3,1 %			3,1 %
Øvrige spesifikasjoner						
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen ekskl. arg.giv.avg			3.012			2.221
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO ekskl. arg.giv.avg			703			520
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO neste år ekskl. arg.giv.avg			809			520

¹ Lønnsregulering representerer vår forventede gjennomsnittlige lønnsregulering for bransjen. Siden Gjensidige har en lukket ordning blir gjennomsnittlig lønnsregulering for vår bestand 1,6 prosent (2,0). Se forklaring under avsnittet Aktuarielle forutsetninger.

Tusen kroner	Sikret 2017	Usikret 2017	Sum 2017	Sikret 2016	Usikret 2016	Sum 2016
Prosent			Endring i pensjonsforpliktelse 2017			Endring i pensjonsforpliktelse 2016
Sensitivitet						
10 % økt dødelighet			(3,2 %)			(3,3 %)
10 % redusert dødelighet			2,3 %			2,5 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente			(13,5 %)			(13,5 %)
- 1 %-poeng diskonteringsrente			17,5 %			16,7 %
+ 1 %-poeng lønnsjustering			12,5 %			12,8 %
- 1 %-poeng lønnsjustering			(8,8 %)			(9,3 %)
+ 1 %-poeng G-regulering			(4,8 %)			(4,9 %)
- 1 %-poeng G-regulering			6,3 %			6,2 %
+ 1 %-poeng pensjonsregulering			10,8 %			10,4 %

Verdsettelseshierarki 2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2017
Tusen kroner				
Aksjer og andeler		1.776		1.776
Obligasjoner	10.117	1.177		11.293
Bank		501		501
Derivater		639		639
Sum	10.117	4.094		14.211

Verdsettelseshierarki 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2016
Tusen kroner				
Aksjer og andeler		320		320
Obligasjoner	9.808	2.798		12.607
Bank		53		53
Derivater		346		346
Sum	9.808	3.517		13.326

11. Ansvarlig lån

FRN Gjensidige Pensjonsforsikring AS 2016/2026 SUB	
ISIN	NO0010767429
Utsteder	Gjensidige Pensjonsforsikring AS
Hovedstol, tusen kroner	300.000
Valuta	NOK
Utstedelsesdato	23.06.2016
Forfall	23.06.2026
Første tilbakebetalingsdato	23.06.2021
Rentesats	NIBOR 3M + 2,90 %
Generelle vilkår	
Regulatorisk regelverk	Solvens II
Regulatorisk innløsningsrett	Ja
Konverteringsrett	Nei

12. Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdipapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet

- Valutaterminer, aksjeopsjoner, fremtidige renteavtaler og valutaswapper hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelsesmetoder for derivater (opsjonsprisermodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjonsfond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Certifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.

- Rentebærende forpliktelser (bankdrift) målt til virkelig verdi. De rentebærende forpliktelsene verdsettes basert på observerbare rentekurver.
- Børsnoterte ansvarlig lån hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Hoveddelen av investeringene som er klassifisert i nivå tre i verdsettelseshierarkiet er eksponering mot ikke-belånt eiendom gjennom enkelt stående selskaper (SPV).

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet

- Eiendomsfond verdsettes basert på rapporterte NAV-verdier fra fondsforvalter. På grunn av sen rapportering fra fondene, er NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering anvendt for å estimere virkelig verdi.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Verdsettelsen av fondet er basert på retningslinjer som er gitt i den europeiske standarden EVS (European Valuation Standard) utarbeidet av TEGoVA (The European Group of Valuers' Associations) sammen med godt anerkjente verdsettelsesprinsipper i eiendomsmarkedet.

I tråd med EVS vil verdsettelsen av hver enkelt eiendom være basert på diskontering av estimerte fremtidige kontantstrømmer. De estimerte kontantstrømmene er basert på flere konkrete markedsforhold i eiendomsmarkedet som markedsleie, kostnader, investeringsnivåer og forventet ledighet i eiendomsmarkedet. Diskonteringsrenten er avledet av et gjennomsnitt av sammenlignbare transaksjoner i eiendomsmarkedet. Gjennomsnittet er ment å reflektere en gjennomsnittlig avkastning på tilsvarende eiendommer. Vi utfører også en subjektiv risikojustering, som er ment å reflektere avvik fra gjennomsnittet på den enkelte eiendom. I tillegg legger vi nåverdien av de siste inflasjonsestimatene fra Statistisk sentralbyrå til grunn for å utlede en nominell diskonteringsrente.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedgang eller forverrede framtidsutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for både aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Tusen kroner	Balanseført verdi per 31.12.2017	Virkelig verdi per 31.12.2017	Balanseført verdi per 31.12.2016	Virkelig verdi per 31.12.2016
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	763.608	763.608	747.133	747.133
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.361.401	1.361.401	1.946.675	1.946.675
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	20.034.279	20.034.279	16.002.843	16.002.843
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	2.531.180	2.531.180	1.777.181	1.777.181
<i>Finansielle eiendeler som holdes til forfall</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	30.536	32.118	30.508	33.190
<i>Utlån og fordringer</i>				
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer	4.536.001	4.767.057	3.149.704	3.370.073
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikringer	59.409	59.409	43.553	43.553
Andre fordringer	104.800	104.800	64.834	64.834
Kontanter og kontantekvivalenter	396.185	396.185	488.472	488.472
Sum finansielle eiendeler	29.817.400	30.050.038	24.250.902	24.473.953
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån	299.571	307.809	299.457	299.457
Andre forpliktelser	21.992	21.992	15.957	15.957
Forpliktelser i forbindelse med forsikring	89.264	89.264	79.268	79.268
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	14.025	14.025	16.111	16.111
Sum finansielle forpliktelser	424.852	433.090	410.793	410.793
Ikke resultatført gevinst/(tap)		224.400		223.051

Verdsettelseshierarki 2017

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode

Tusen kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved førstegangsinnregning</i>				
Aksjer og andeler	5.258		758.351	763.608
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.357.020	4.381		1.361.401
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	20.021.129	13.150		20.034.279
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	2.515.540	15.641		2.531.180
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall		32.118		32.118
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer		4.767.057		4.767.057
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		307.809		307.809

Verdsettelseshierarki 2016

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode

	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Tusen kroner				
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved førstegangsinnregning</i>				
Aksjer og andeler	12.820		734.313	747.133
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.946.675			1.946.675
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	15.993.604	9.239		16.002.843
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	1.764.308	12.873		1.777.181
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall		33.190		33.190
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer		3.370.073		3.370.073
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		299.457		299.457

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

	Per 1.1.2017	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2017	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2017
Tusen kroner								
Aksjer og andeler	734.313	24.038					758.351	
Sum	734.313	24.038					758.351	

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

	Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 %
Sum	75.835

Avstemming av forpliktelser fra finansieringsaktiviteter

	Per 31.12.2016	Kontant- strøm- mer	Ikke-kontantstrømmer Oppkjøp	Kurs- diffe- ranser	Andre endringer	Per 31.12.2017
Ansvarlig lån	299.457				113	299.571

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

	Per 1.1.2016	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2016	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2016
Tusen kroner								
Aksjer og andeler	200	200	733.913				734.313	
Sum	200	200	733.913				734.313	

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

	Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 %
Sum	73.431

13. Netto inntekter fra investeringer

Tusen kroner	2017	2016
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket		
<i>Aksjer og andeler</i>		
Utbytteinntekter	24.123	
Urealiserte gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	34.951	32.256
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	59.074	32.256
<i>Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	21.240	34.737
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(7.246)	22.615
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	17.484	6.255
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	31.477	63.606
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket	90.551	95.862
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på obligasjoner som holdes til forfall	1.751	3.728
Oppskrivning/(nedskrivning) obligasjoner som holdes til forfall	37	
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	1.789	3.728
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra utlån og fordringer	149.433	127.849
Netto gevinster/(tap) fra utlån og andre fordringer	5.381	
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer	154.814	127.849
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra ansvarlig lån	(11.821)	(6.338)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	(11.821)	(6.338)
Netto andre finansinntekter/(-kostnader) ¹	(58)	1.131
Avkastningsbytteavtale eiendom	1.802	21.909
Sum netto inntekter fra investeringer	237.077	244.141
Spesifikasjoner		
Renteinntekter og -kostnader for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet		
Samlede renteinntekter for finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	155.535	135.176

¹ Netto andre finansinntekter/(-kostnader) inkluderer finansinntekter og -kostnader som ikke er henførbare til enkeltklasser av finansielle eiendeler eller forpliktelser, samt finansielle administrasjonskostnader.

14. Lønn og godtgjørelser

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Det er etablert et godtgjørelsesutvalg for Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Godtgjørelsespolitikken skal til enhver tid være innenfor de rammer som er fastsatt av styret i Gjensidige Forsikring ASA.

Godtgjørelsesutvalget forbereder alle saker om godtgjørelsesordningen som skal avgjøres av styret.

Generelle prinsipper for godtgjørelsespolitikk

Godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva som tilbys av godtgjørelse og goder.

Godtgjørelsesordningen skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis. Godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsetninger tas med i vurderingen.

Målekriteriene skal fremme langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader.

Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel lønn, pensjon og naturalityteler.

Beslutningsprosess

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS har opprettet et godtgjørelsesutvalg for selskapet. Det består av to medlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret, og har hovedsak ansvar for følgende:

- Utarbeide forslag til og følge opp praktiseringen av retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Vurdere årlig og foreslå godtgjørelse til daglige ledere
- Utarbeide årlig forslag til målkort for daglige ledere
- Være rådgiver for daglige ledere vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til øvrige av de ledende ansatte
- Fremme forslag til erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte og tillitsvalgte
- Vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Lønn og andre goder til ledende ansatte / styrende organer 2017

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskapsåret for pensjonsordning	Årets opp-tjening aksje-basert avlønning	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute-stående	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Ledelse										
Torstein Ingebretsen, adm direktør ^{4, 5}	1.793	210	393	138	499	1.660	1.740	3.220	2.248	¹
Nils Andreas Brekke, økonomidirektør ³	1.293	159	290	255	337	1.246	973	2.173	2.758	²
Helene Bjørkholt, direktør produkt ^{4, 6}	1.171	146	265	138	304	1.069	996	1.962	3.247	¹
Lars Ingmar Eng, direktør marked ^{4, 7}	1.143	143	272	141	322	1.049	1.059	2.080	2.065	¹
Steffan Lloyd, direktør IKT ⁴	1.084	137	269	129	336	1.117	1.026	2.168	5.285	¹
Åge Sætrevik, investeringsdirektør ⁴	1.080	156	324	139	399	1.294	1.421	2.575	1.967	¹
Styret										
Mats C. Gottschalk, styreleder										
Ida Berild Guldberg, styremedlem										
Hans Aasnes, styremedlem	72									
Kari Østerud, styremedlem	142									

¹ 67 år

² 65 år

³ Ytelsesbasert pensjonsordning

⁴ Innskuddsbasert pensjonsordning

⁵ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.530 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,30 prosent i rentesats og utløpsdato 28.04.2026

⁶ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 890 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,30 prosent i rentesats og utløpsdato 28.09.2023

⁷ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 950 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 1,99 prosent i rentesats og utløpsdato 20.08.2026

Lønn og andre goder til ledende ansatte / styrende organer 2016

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskapsåret for pensjonsordning	Årets opp-tjening aksje-basert avlønning	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute-stående	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Ledelse										
Torstein Ingebretsen, adm direktør ^{4, 5}	1.743	209	448	135	452	1.441	2.018	3.300	1.442	¹
Nils Andreas Brekke, økonomidirektør ³	1.258	136	289	236	251	868	881	1.832	2.779	²
Helene Bjørkholt, direktør produkt ^{4, 6}	1.141	126	266	132	255	786	931	1.860	2.656	¹
Lars Ingmar Eng, direktør marked ^{4, 7, 8}	1.108	143	275	128	282	918	1.013	2.058	1.438	¹
Steffan Lloyd, direktør IKT ⁴	1.053	137	275	118	246	870	864	1.794	4.114	¹
Styret										
Mats C. Gottschalk, styreleder										
Henning Brattlie, styremedlem										
Kari Østerud, styremedlem	139									

¹ 67 år² 65 år³ Ytelsesbasert pensjonsordning⁴ Innskuddsbasert pensjonsordning⁵ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.579 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,20 prosent i rentesats og utløpsdato 28.04.2026⁶ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 983 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,20 prosent i rentesats og utløpsdato 28.09.2023⁷ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 1.050 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 1,95 prosent i rentesats og utløpsdato 20.08.2026⁸ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 353 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 1,99 prosent i rentesats og utløpsdato 30.05.2021

15. Skatt

Tusen kroner	2017	2016
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	15.796	14.664
Korreksjon tidligere år	1.395	(64)
Endring utsatt skatt	10.495	14.121
Sum skattekostnad	27.687	28.721
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler/forpliktelser, og når forpliktelser ved utsatt skatt/eiendeler ved utsatt skatt tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger:		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	89.382	47.094
Pensjonsmidler	1.609	2.438
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	90.991	49.531
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Utlån og fordringer	(428)	(446)
Avsetninger for forpliktelser/Avsetning til fremtidige oppreservering langt liv	(6.832)	(6.832)
Pensjonsforpliktelser	(1.877)	(1.455)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(9.136)	(8.733)
Netto midlertidige forskjeller	81.855	40.798
Netto forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt)	20.464	10.200
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	103.618	113.228
Beregnet skatt av resultat før skattekostnad (25 %)	(25.905)	(28.307)
Skatteeffekten av		
Skattefrie inntekter og kostnader	(593)	(497)
Gevinst ved salg innenfor fritaksmetoden	205	19
Korreksjon tidligere år	(1.395)	64
Sum skattekostnad	(27.687)	(28.721)
Effektiv skattesats	26,7 %	25,4 %
Endring i utsatt skatt		
Forpliktelser/eiendeler ved utsatt skatt per 1. januar	(10.200)	4.101
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	(10.264)	(14.121)
Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen		
Pensjoner	231	(179)
Forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt) per 31. desember	(20.232)	(10.200)
Skatt innregnet i andre resultatkomponenter		
Utsatt skatt pensjoner	(231)	179
Sum skatt innregnet i andre resultatkomponenter	(231)	179

16. Forsikringsforpliktelsen splittet på bransje

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds - basert med investerings -valg	Innskudds - basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	Sum 2017
Premiereserve	1.287.348		1.287.348	3.778.007			719.501	4.497.508	5.784.856
Tilleggsavsetninger	3.678		3.678	162.742			10.197	172.939	176.617
Kursreguleringsfond				54.730				54.730	54.730
Fond for regulering av pensjoner	408		408				1.752	1.752	2.160
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forplikt.	1.291.434		1.291.434	3.995.479			731.450	4.726.929	6.018.363
Premiereserve		2.111.687	2.111.687		6.917.148	13.332.758		20.249.906	22.361.593
Innskuddsfond						319.000		319.000	319.000
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsvalgportefølje		2.111.687	2.111.687		6.917.148	13.651.758		20.568.906	22.680.593

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds - basert med investerings - valg	Innskudds - basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	Sum 2016
Premiereserve	986.593		986.593	3.279.364			951.150	4.230.514	5.217.107
Tilleggsavsetninger	2.455		2.455	151.340			10.594	161.934	164.389
Kursreguleringsfond				26.387			508	26.895	26.895
Fond for regulering av pensjoner	403		403				762	762	1.165
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forplikt.	989.451		989.451	3.457.091			963.014	4.420.105	5.409.556
Premiereserve		1.946.878	1.946.878		5.287.263	10.279.285		15.566.548	17.513.426
Innskuddsfond						314.272		314.272	314.272
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsvalgportefølje		1.946.878	1.946.878		5.287.263	10.593.557		15.880.820	17.827.698

17. Resultatregnskapet, teknisk regnskap

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds-basert med investerings - valg	Innskudds-basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Premieinntekter FER	311.669	256.921	568.590	39.184	188.816	4.053.116	257.163	4.538.279	5.106.870
Inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	42.961		42.961	169.209			24.011	193.220	236.182
Inntekter fra investeringer i inv.valg porteføljen		139.060	139.060		119.758	1.711.469		1.831.227	1.970.287
Andre forsikringsrelaterte inntekter		18.237	18.237		57.347	54.774		112.121	130.359
Erstatninger	2.248	(176.264)	(174.016)	340.278	(49.181)	(1.261.152)	(515.136)	(1.485.191)	(1.659.207)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - kontraktsfastsatte forpliktelser	(305.185)		(305.185)	(537.715)			247.791	(289.924)	(595.109)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - særskilt investeringsportefølje		(207.198)	(207.198)		(197.810)	(4.451.380)		(4.649.190)	(4.856.388)
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser				(1.996)			(996)	(2.992)	(2.992)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(22.950)	(16.310)	(39.260)	(18.875)	(48.281)	(80.579)	(40.284)	(188.019)	(227.279)
Resultat av teknisk regnskap	28.743	14.446	43.189	(9.915)	70.649	26.248	(27.451)	59.531	102.723

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2016
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds-basert med investerings - valg	Innskudds-basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Premieinntekter FER	276.222	167.586	443.808	9.977	105.314	2.804.965	234.681	3.154.937	3.598.745
Inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	33.975		33.975	166.572			35.820	202.392	236.367
Inntekter fra investeringer i inv.valg porteføljen		65.723	65.723		31.123	543.515		574.638	640.361
Andre forsikringsrelaterte inntekter		12.790	12.790		35.817	34.993		70.810	83.600
Erstatninger	(15.792)	(184.076)	(199.868)	(65.360)	(29.587)	(710.781)	(87.581)	(893.309)	(1.093.177)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - kontraktsfastsatte forpliktelser	(213.360)		(213.360)	(102.184)			(173.542)	(275.726)	(489.086)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - særskilt investeringsportefølje	(209)	(36.228)	(36.437)		(52.338)	(2.583.869)		(2.636.207)	(2.672.644)
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(1.105)		(1.105)	(2.467)			(2.808)	(5.275)	(6.380)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(19.872)	(12.803)	(32.675)	(15.667)	(40.891)	(67.898)	(33.944)	(158.400)	(191.075)
Resultat av teknisk regnskap	59.859	12.992	72.851	(9.129)	49.438	20.925	(27.374)	33.860	106.713

18. Flytting av reserver til/ fra andre selskaper

	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds-basert med investerings - valg	Innskudds-basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Tusen kroner									
Overføring av premiereserver fra andre forsikringsforetak / pensjonskasser		29.662	29.662	39.184	188.788	1.709.267	52.074	1.989.313	2.018.975
Overføring av premiereserve til andre forsikringforetak / pensjonskasser		(4.877)	(4.877)		(40.227)	(1.144.017)	(42.064)	(1.226.308)	(1.231.185)
Antall kontrakter fra andre		218	218	35	2.190	2.002	2.002	4.227	4.445
Antall kontrakter til andre		18	18		3.793	695	695	4.488	4.506

	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2016
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds-basert med investerings - valg	Innskudds-basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Tusen kroner									
Overføring av premiereserver fra andre forsikringsforetak / pensjonskasser		45.125	45.125	9.977	105.236	915.301	56.476	1.086.990	1.132.115
Overføring av premiereserve til andre forsikringforetak / pensjonskasser		(1.895)	(1.895)	(28)	(21.347)	(621.915)	(45.904)	(689.194)	(691.089)
Antall kontrakter fra andre		143	143	25	1.170	717	717	1.912	2.055
Antall kontrakter til andre		13	13	2	2.230	591	591	2.823	2.836

19. Erstatninger fordelt på bransjer

	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds-basert med investerings - valg	Innskudds-basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Tusen kroner									
Erstatninger	(22.509)	(171.387)	(193.896)	(108.535)	(8.953)	(117.135)	(35.592)	(270.215)	(464.111)
Gjenforsikringsandel av erstatninger	24.757		24.757				11.332	11.332	36.089
Sum betalte erstatninger	2.248	(171.387)	(169.139)	(108.535)	(8.953)	(117.135)	(24.260)	(258.883)	(428.022)

	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2016
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings -valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital bevis	Innskudds-basert med investerings - valg	Innskudds-basert uten investerings -valg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Tusen kroner									
Erstatninger	(16.400)	(182.180)	(198.580)	(65.332)	(8.240)	(88.865)	(53.692)	(216.129)	(414.709)
Gjenforsikringsandel av erstatninger	739		739				11.883	11.883	12.622
Sum betalte erstatninger	(15.661)	(182.180)	(197.841)	(65.332)	(8.240)	(88.865)	(41.809)	(204.246)	(402.087)

20. Analyse av administrasjon-, risiko- og renteresultat

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon			Kollektiv rente og pensjon			Sum kollektiv rente og pensjon	Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings-valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskudds-pensjon		
Administrasjonspremie	49.677	11.388	61.065	8.491	61.610	64.871	134.972	196.037
Administrasjonskostnad	(22.950)	(16.310)	(39.260)	(18.875)	(48.281)	(120.863)	(188.019)	(227.279)
Administrasjonsresultat	26.727	(4.922)	21.805	(10.384)	13.329	(55.992)	(53.047)	(31.242)
Risikopremie	259.267	10.134	269.401	9.183		244.423	253.606	523.007
Erstatninger	(277.515)	(9.002)	(286.517)	(9.076)	(27)	(254.856)	(263.959)	(550.477)
Risikoresultat	(18.248)	1.132	(17.116)	107	(27)	(10.433)	(10.353)	(27.470)
Faktisk avkastning	42.961		42.961	169.209		24.011	193.221	236.182
Garantert rente	(22.697)		(22.697)	(122.009)		(12.841)	(134.850)	(157.547)
Endring kursreg.fond				(28.109)		273	(27.836)	(27.836)
Renteresultat	20.264		20.264	19.091		11.443	30.535	50.799
Forvaltningsinntekter		18.237	18.237		57.347	54.774	112.121	130.359
Sum	28.743	14.447	43.190	8.814	70.649	(208)	79.256	122.446
Disponering fripoliser								
Til oppreservering				17			17	17
Eiers bidrag				(17)			(17)	(17)
Eiers andel overskudd				489			489	489
Sum disponeringer				489			489	489
Herav til kunde								
Risikoresultat				107			107	107
Renteresultat				19.091		996	20.087	20.087
Til oppreservering				17			17	17
Sum kunder				19.215		996	20.211	20.211
Herav til eier								
Administrasjonsresultat	26.727	(4.922)	21.805	(10.384)	13.329	(55.992)	(53.047)	(31.242)
Risikoresultat	(18.248)	1.132	(17.116)		(27)	(10.433)	(10.460)	(27.577)
Renteresultat	20.264		20.264	489		10.447	10.936	31.200
Forvaltningsinntekter		18.237	18.237		57.347	54.774	112.121	130.359
Bidrag fra eier				(17)			(17)	(17)
Resultat av teknisk regnskap	28.743	14.447	43.190	(9.912)	70.649	(1.204)	59.533	102.723

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon			Kollektiv rente og pensjon			Sum kollektiv rente og pensjon	Sum 2016
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investerings-valg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskudds-pensjon		
Administrasjonspremie	48.860	11.562	60.422	7.281	54.527	62.075	123.883	184.305
Administrasjonskostnad	(19.872)	(12.802)	(32.674)	(15.668)	(40.890)	(101.843)	(158.401)	(191.075)
Administrasjonsresultat	28.988	(1.240)	27.748	(8.387)	13.637	(39.768)	(34.518)	(6.770)
Risikopremie	223.470	10.097	233.567	11.994		226.282	238.276	471.843
Erstatninger	(211.636)	(8.655)	(220.291)	(6.992)	(16)	(227.954)	(234.962)	(455.253)
Risikoresultat	11.834	1.442	13.276	5.002	(16)	(1.672)	3.314	16.590
Faktisk avkastning	33.975		33.975	166.572		35.820	202.392	236.367
Garantert rente	(13.833)		(13.833)	(109.733)		(32.504)	(142.237)	(156.070)
Endring kursreg.fond				(26.386)		(508)	(26.895)	(26.895)
Renteresultat	20.142		20.142	30.453		2.808	33.261	53.403
Forvaltningsinntekter		12.790	12.790		35.817	34.993	70.810	83.600
Sum	60.964	12.992	73.956	27.068	49.438	(3.639)	72.867	146.823

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon			Kollektiv rente og pensjon				Sum 2016
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskudds-pensjon	Sum kollektiv rente og pensjon	
Disponering fripoliser								
Til oppreservering				1.321			1.321	1.321
Eiers bidrag				(888)			(888)	(888)
Eiers andel overskudd				146			146	146
Sum				579			579	579
Herav til kunde								
Risikoresultat				5.002			5.002	5.002
Renteresultat	1.105		1.105	30.453		2.808	33.261	34.366
Til oppreservering				1.321			1.321	1.321
Sum	1.105		1.105	36.776		2.808	39.584	40.689
Herav til eier								
Administrasjonsresultat	28.988	(1.240)	27.748	(8.387)	13.637	(39.768)	(34.518)	(6.770)
Risikoresultat	11.834	1.442	13.276		(16)	(1.672)	(1.688)	11.588
Renteresultat	19.037		19.037					19.037
Forvaltningsinntekter		12.790	12.790		35.817	34.993	70.810	83.600
Bidrag fra eier				(742)			(742)	(742)
Resultat av teknisk regnskap	59.859	12.992	72.851	(9.129)	49.438	(6.447)	33.862	106.713

21. Nytegning

Tusen kroner	Individuell rente og pensjon			Kollektiv rente og pensjon				Sum
	År	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskudds-pensjon	
Reserve /årlig innskudd								
	2017		157.734	157.734	26.461	1.339.865	303.641	1.827.701
	2016		125.827	125.827	11.304	865.200	216.001	1.218.332
Risikopremie								
	2017	64.101		64.101			20.026	84.127
	2016	59.776		59.776			16.793	76.569

Det er benyttet forskjellige målebegrep avhengig av produktets forsikringsmessige innhold. For sparerelaterte produkter er det benyttet avtalt innskudd eller overført reserve, for risikobaserte produkter er det benyttet årlig risikopremie.

22. Avkastning i porteføljene

Portefølje	År	Fripolise portefølje ¹	Øvrig kollektiv portefølje ¹	Samlet kollektiv portefølje ¹	Investeringsvalg portefølje	Selskaps portefølje
Bokført avkastning	2017	3,75 %	3,62 %	3,68 %	5,73 %	1,52 %
Verdijustert avkastning	2017	4,47 %	3,78 %	4,22 %	11,05 %	1,37 %
Bokført avkastning	2016	4,08 %	2,99 %	3,76 %	3,64 %	2,02 %
Verdijustert avkastning	2016	4,87 %	4,11 %	4,66 %	4,23 %	2,24 %
Bokført avkastning	2015	5,43 %	2,84 %	4,67 %	4,98 %	2,19 %
Verdijustert avkastning	2015	5,42 %	2,89 %	4,68 %	6,30 %	1,97 %
Bokført avkastning	2014	4,63 %	3,97 %	4,47 %	3,63 %	2,54 %
Verdijustert avkastning	2014	4,63 %	3,97 %	4,46 %	13,29 %	2,45 %
Bokført avkastning	2013	4,57 %	3,96 %	4,48 %	3,35 %	2,47 %
Verdijustert avkastning	2013	4,67 %	4,10 %	4,55 %	16,16 %	2,72 %
Bokført avkastning	2012	4,76 %	4,25 %	4,61 %	2,94 %	2,65 %
Verdijustert avkastning	2012	4,77 %	4,28 %	4,69 %	8,16 %	2,28 %

¹ Ved avkastningsberegning i kollektivporteføljen er det brukt Dietz metode som er formelverket som inngår i forskrift for beregning av kapitalavkastning i livsforsikring.

23. Endring avsetninger i kontraktsfastsatte forpliktelser

Tusen kroner	2017	2016
Premiereserve		
Per 1. januar	5.217.107	4.745.151
Netto resultatførte avsetninger	555.032	432.587
Overskudd på avkastningsresultatet	1.955	34.366
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	41	5.003
Justering av forsikringsforpliktelser fra andre resultatkomponenter	10.721	
Per 31. desember	5.784.856	5.217.107
Tilleggsavsetninger		
Per 1. januar	164.389	143.090
Netto resultatførte avsetninger	12.227	21.299
Per 31. desember	176.617	164.389
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		
Per 1. januar	1.165	3.619
Netto resultatførte avsetninger		(3.058)
Overskudd på avkastningsresultatet	996	604
Per 31. desember	2.160	1.165
Kursreguleringsfond		
Per 1. januar	26.895	
Endring avsetning i kursreguleringsfond	27.836	26.895
Per 31. desember	54.730	26.895

24. Endring avsetninger i særskilt investeringsvalgportefølje

Tusen kroner	2017	2016
Premiereserve		
Per 1. januar	17.513.426	14.862.969
Netto resultatførte avsetninger	4.848.167	2.650.457
Per 31. desember	22.361.593	17.513.426
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner		
Per 1. januar	314.272	292.502
Netto resultatførte avsetninger	4.728	21.770
Per 31. desember	319.000	314.272

25. Aksjebasert betaling

Beskrivelse av de aksjebaserte betalingsordningene

Per 31. desember 2017 har Gjensidige Pensjonsforsikring AS følgende aksjebaserte betalingsordninger:

Aksjebasert godtgjørelse for ledende ansatte med oppgjør i aksjer og kontanter (godtgjørelsesordningen)

Gjensidige har etablert aksjebasert betaling med oppgjør i aksjer for konsernledelse og nærmere definerte ledende ansatte.

Som omtalt i styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse skal halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel kan disponeres hvert av de kommende tre år. Av dette deles i overkant av 50 prosent ut som aksjer og i underkant av 50 prosent gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser (nettooppgjør).

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Beløpet innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Det er ikke knyttet spesifikke selskapsrelaterte eller markedsrelaterte opptjeningskriterier til aksjene, men selskapet kan foreta en revurdering dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at bonusen ble basert på uriktige forutsetninger. Forventet utdeling settes til 100 prosent. Verdien av den kontantbaserte andelen justeres på hvert rapporteringstidspunkt basert på aksjekursen på dette tidspunktet. Antall aksjer justeres for utdelt utbytte.

Aksjespareprogram for ansatte med oppgjør i aksjer

Gjensidige har etablert et aksjekjøpsprogram for ansatte i konsernet. Alle fast ansatte har anledning til å spare et årlig beløp på inntil 75.000 kroner. Sparingen gjennomføres gjennom faste lønnstrekk, som fire ganger i året benyttes til å kjøpe aksjer. De ansatte får en rabatt i form av tilskudd på 20 prosent, begrenset oppad til 3.000 kroner per år, hvilket tilsvarer maksimal skattefri rabatt. For hver fjerde aksje som eies etter to år vil den ansatte motta én bonusaksje, forutsatt at vedkommende fortsatt er ansatt eller er blitt pensjonist.

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Rabatten innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Verdien av bonusaksjene innregnes som en lønnskostnad over opptjeningsperioden som er to år.

Måling av virkelig verdi

Virkelig verdi for aksjene som tildeles gjennom den aksjebaserte betalingsordningen for ledende ansatte, beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet. Beløpet innregnes umiddelbart. Den delen som gjøres opp i kontanter justeres løpende basert på aksjekursen på rapporteringstidspunktet.

Virkelig verdi for bonusaksjene som tildeles gjennom aksjespareprogrammet beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet, hensyntatt sannsynlighet for at den ansatte fortsatt er ansatt etter to år og at den ansatte ikke har solgt aksjene sine i den samme toårsperioden. Beløpet periodiseres over opptjeningsperioden som er to år.

Forutsetninger benyttet i beregning av virkelig verdi på tildelingstidspunktet var som følger

	Godtgjørelsesordningen		Aksjespareprogrammet	
	2017	2016	2017	2016
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs (NOK)	135,00	143,60	139,26	141,86
Forventet avgang	I/A	I/A	10%	10%
Forventet salg	I/A	I/A	5%	5%
Bindingstid (år)	3	3	2	2
Forventet utbytte (NOK per aksje) ¹	6,57	6,67	6,57	6,67

¹ Forventet utbytte er beregnet basert på konsernets faktiske resultat etter skattekostnad per tredje kvartal, grosset opp til et fullt år, gitt maksimal utbytteutdeling tilsvarende 80 prosent av resultat etter skattekostnad. Dette er gjort som en teknisk beregning da selskapets prognose for resultat i fjerde kvartal ikke kunne benyttes på det tidspunktet beregningene ble gjort.

Personalkostnader

Tusen kroner	2017	2016
Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte	875	823
Aksjespareprogram for ansatte	161	106
Sum kostnader	1.036	928

Aksjespareprogrammet

	2017	2016
Antall bonusaksjer		
Utestående 1. januar	1.252	1.241
Tildelt i løpet av perioden	1.226	592
Gått tapt i løpet av perioden	(50)	(570)
Utøvd i løpet av perioden		(11)
Overført i løpet av perioden	(786)	
Flyttinger til/(fra) i løpet av perioden	282	
Utestående 31. desember	1.924	1.252
Kan utøves 31. desember		
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående bonusaksjer	1,00	0,96
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte bonusaksjer	120,27	122,90
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på bonusaksjer utøvd i løpet av perioden	139,43	142,43

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter bonusaksjer og ikke opsjoner.

Godtgjørelsesprogrammet

	Antall aksjer 2017	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2017	Antall aksjer 2016	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2016
Antall aksjer				
Utestående 1. januar	5.678	5.166	5.630	5.132
Tildelt i løpet av perioden	2.821	2.474	2.576	2.307
Utøvd i løpet av perioden	(2.911)	(2.656)	(2.977)	(2.730)
Flyttinger til/(fra) i løpet av perioden	1.155	1.029		
Justering dividende i løpet av perioden	333	333	449	457
Utestående 31. desember	7.076	6.346	5.678	5.166
Kan utøves 31. desember				
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående aksjer	2,09	2,06	0,85	0,85
			2017	2016
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte aksjer ²			135,00	143,60
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på aksjer utøvd i løpet av perioden			133,53	143,59
Verdi av tildelte aksjer som skal gjøres opp i kontanter			154,90	137,00

² Virkelig verdi er fastsatt med utgangspunkt i markedsverdien av aksjen på tildelingstidspunktet.

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter aksjer og ikke opsjoner.

Erklæring fra styret og daglig leder

Styret og daglig leder har i dag behandlet og fastsatt godkjent årsberetning og årsregnskap for Gjensidige Pensjonsforsikring AS for kalenderåret 2017 og per 31. desember 2017 (årsrapporten 2017).

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for 2017 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven, herunder Forskrift om årsregnskap for livsforsikring. Regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, nærstående vesentlige transaksjoner og de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode.

Oslo, 15. februar 2018

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Mats Gottschalk

Kari Østerud

Hans Aasnes

Ida Guldberg

Styreleder

Torstein Ingebretnsen

Daglig leder

Til Generalforsamlingen i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Gjensidige Pensjonsforsikring AS' årsregnskap som viser et totalresultat på tkr 75 237. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil dekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000

«Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 15. februar 2018

Deloitte AS

Eivind Skaug

statsautorisert revisor

Gjensidige er et ledende nordisk skadeforsikringsselskap notert på Oslo Børs. Vi har om lag 3.800 medarbeidere og tilbyr skadeforsikring i Norge, Danmark, Sverige og Baltikum. I Norge tilbyr vi også bank, pensjon og sparing.

Gjensidige Pensjonsforsikring er et heleid datterselskap som tilbyr innskuddsbaserte pensjonsløsninger og risikodekninger. Konsernets driftsinntekter var 27 milliarder kroner i 2017, mens forvaltningskapitalen utgjorde 149 milliarder kroner.